

logopèdia

Revista del Col·legi de Logopedes de Catalunya
[9] juliol de 2005

Fòrum Logopèdia i Salut
Jornades Logopèdia i Odontologia
Fòrum Logopèdia i Educació
Fòrum Social per l'Educació a Catalunya

3es Jornades de Logopèdia i Odontologia

Normativa per a la publicació

- Estem oberts a qualsevol tipus de col·laboració. Així i tot, la Revista es reserva el dret a publicar només aquells escrits que no es considerin atacs a cap persona o institució o bé qüestions personals.
- És important que les vostres col·laboracions arribin per correu electrònic o correu ordinari en format informàtic, i que feu constar les vostres dades personals. (veure pàg. 30)
- No s'acceptaran cartes anònimes.
- Segons el volum d'escrits ens veurem obligats a fer-ne una selecció per donar entrada a diferents temes.

Edició Col·legi de Logopedes de Catalunya • Bruc, 72-74, 5è • 08009 Barcelona • Tel. 93 487 83 93
• Fax 93 487 94 52 • clc@clc-logopedia.org

Equip de redacció Daniel Domínguez, Elisabeth Dulcet, Diana Grandí, Andrea Herrera, Olímpia Martí, Àngela Nebot, Andreu Sauca

Col·laboradors: M. del Mar Arriaga, Georgina Barnola, Anna Canadell, Carolina Carreras, Anna Civit, Elisabeth Dulcet, Eva Estrada, Carme Ferrer, Caterina Noguera, Rosa M. Noguera, Mariona Ruana, Pura Samper, Andreu Sauca, Ana Rosa Scivetti, Cristina Tomás

Correcció lingüística Carlota Giménez

Disseny i maquetació Santi Duran

Dipòsit Legal B-6850-2001 - ISSN 1696-1544

La Revista del CLC és una publicació del Col·legi de Logopedes de Catalunya. No s'autoritza la reproducció total o parcial d'aquesta publicació. La Revista del CLC accepta la diversitat d'opinions dels seus col·laboradors, els quals en són responsables.

Sumari

Editorial

Les eleccions3

Entrevista

...a CGCGCL4

L'espectador

3es Jornades de Logopèdia i Odontologia8

Racó científic

La subjetividad profesional en la terapéutica e investigación fonoaudiológica12

La tartamudesa: una proposta d'informació per a pares i mestres14

Vida col·legial

2n Fòrum de Logopèdia i Educació16

3r Fòrum de Logopèdia i Salut. Les mútues a debat.....17

La Formació Continuada al CLC.....18

Agenda del CLC

Proposta de programació curs 2005 - 200619

Reflexió

Fòrum Social per l'Educació a Catalunya20

Algunes reflexions sobre el llenguatge i la comunicació..21

Experiències professionals

La comunicació facilitada22

Comissió de Logopedes d'Atenció Prímerenca (CLAP)24

Racó informàtic

e-logopèdia (IX)

Logopedia digital26

Recursos

Llibres, material...28

Cartes dels lectors

.....30

Racó lúdic

Endevinalles i jocs...31

Les eleccions

Com ja sabeu, aquest any no es van celebrar eleccions i aquesta va ser una situació totalment diferent a les viscudes fins ara en tots els anys d'existència del nostre Col·legi.

Es va presentar una única candidatura i per això, en compliment del que manen els Estatuts del CLC a l'article 52: **els candidats proclamats que no tinguin opositors quedaran elegits**, la candidatura presentada ha quedat automàticament elegida.

Així doncs, la **nova Junta de Govern del CLC** ha quedat constituïda per:

Degana	Anna Civit
Sotsdegana	Diana Grandi
Secretaria	Elisabeth Dulcet
Comptadora	Teresa Comas
Tresorer	Sergi Riera
Vocal de Benestar i Família	Ester Rofes
Vocal d'Educació	M. del Mar Arriaga
Vocal de Salut	Sara Artau
Vocal de Barcelona	Ingrid Fontanals
Vocal de Girona	Caterina Noguer
Vocal de Lleida	Noemí Rodríguez Mitjavila
Vocal de Tarragona	Olga Rion

La participació dels col·legiats en el procés electoral és un dret estatutari però també és un deure cívic que parla de la maduresa democràtica institucional. Però és clar, per portar a terme aquest dret i deure, és necessari que hi hagin, als menys, dues candidatures. Al 2003 vam tenir unes eleccions molt mogudes, amb la presentació de dues candidatures amb orígens i propostes molt diferents... Aquest any, en canvi, el procés electoral iniciat el 15 d'abril amb la convocatòria d'eleccions, va ser molt tranquil i sense cap sorpresa.

Des de la Comissió de Revista ens hem demanat els per què d'aquesta situació: indiferència?, comoditat?, manca de temps per oferir-lo al Col·legi?

Hem demanat també l'opinió de gent que, encara que està relacionada amb el CLC, té una visió més allunyada de la situació i la resposta va ser que l'equip actual segurament representa els diferents interessos i recull les diferents inquietuds dels col·legiats i que per aquesta raó, la gent es considera molt ben representada. A més, i segons aquestes opinions, encara que hi hagi canvis a l'equip de govern, queda reflectida la voluntat de continuïtat amb la mateixa línia de treball que va portar al CLC a ser un referent clau de la logopèdia, tant a Catalunya com a l'Estat espanyol.

Per altra banda el col·lectiu de professionals logopedes està molt cohesionat –va quedar sobradament demostrat amb el tema de la titulació– i potser aquesta realitat de cohesió queda reflectida en donar el suport, de manera massiva, a la candidatura presentada.

Això expressa un reconeixement a la feina feta i una confiança en la gestió de la Junta de Govern, però alhora significa **un compromís molt gran, que sens dubte es portarà endavant amb il·lusió i responsabilitat, com s'ha fet sempre!!!**

... a CGCGCL

La titulació fantasma o el fantasma de la titulació

Andrea Herrera

Membres de la CGCGCL, Universitats i Associacions reunits a Toledo. Març 05

En motiu de la polseguera de qüestions que ha aixecat la polèmica de **les noves titulacions proposades pel Tractat de Bolonya**, des de la comissió de la revista del CLC, hem cregut convenient anar a entrevistar a qui més en sabés sobre el tema. Aquesta vegada "la víctima" ha estat la **Comisión Gestora del Consejo General de Colegios de Logopedas**, a partir d'ara, CGCGCL.

Ens rep a la seu del CLC, **Elisabeth Dulcet i Valls**, secretària de la CGCGCL.

- **La pregunta obligada:** com és que la secretaria de la CGCGCL recau en el CLC?

Fent una mica d'història ràpida, el CLC va ser el primer i únic col·legi de logopedes de l'Estat durant tres anys fins a la creació del Col·legi de Logopedes de la Comunitat Valenciana. Tenint dos col·legis professionals a l'Estat ja podríem demanar la creació del "Consejo", organisme de Dret Públic necessari per "tractar" amb el Govern. Un cop aconseguida la llei de creació del "Consejo", calia posar-lo en marxa i l'únic amb infraestructura logística per fer-ho era el CLC. Reunits a Barcelona els primers col·legis autonòmics, ens constituïm en Comisión Gestora i s'acorda per unanimitat que la secretaria de la CGCGCL estigui, de moment, al CLC i recaigui sobre la meua persona. Vull destacar però, que tinc un gran recolzament per part de tots els "colegios" i que realment treballem en "xarxa". Mostra de què és així, la tenim en la participació de tots els "colegios" en les respostes a l'entrevista.

Què és el Consejo General de Colegios de Logopedas (CGCL)?

El Consejo General de Colegios de Logopedas es una corporación de derecho público cuya función es representar a los colegios de logopedas existentes en las distintas Comunidades autónomas ante organismos e instituciones de ámbito estatal.

Su existencia permite compartir temas, unificar criterios, consensuar decisiones y aunar esfuerzos en todos aquellos asuntos relacionados con la Logopedia, así como garantizar que todos los logopedas seamos escuchados como colectivo a nivel nacional.

Nuestro Consejo General fue creado por la Ley 1/2003, de 10 de marzo, una vez que existieron varios colegios territoriales. Desde entonces, nos hemos ocupado de dar voz a nuestras reivindicaciones y defender nuestra profesión, con la dignidad y reconocimiento que ésta se merece, ante la Administración.

Actualmente, el Col·legi Professional de Logopedes de les Illes Balears ostenta la Presidencia de la Comisión Gestora. En cuanto los Estatutos del Consejo General sean aprobados y publicados en el BOE quedará definitivamente constituido el Consejo General.

Mireia Planells,

Presidenta del Col·legi Professional de Logopedes de les Illes Balears

Qui forma el CGCL?

El Consejo General de Colegios de Logopedas está formado por un representante de cada uno de los Colegios Profesionales constituidos legalmente.

Comprende hasta ahora: Cataluña, Valencia, Islas Baleares, Castilla - la Mancha, Aragón, Murcia y Cantabria; éste último de reciente incorporación. Próximamente ingresará el Colegio Profesional de Andalucía, puesto que ha sido el último en constituirse.

José Galera Gutiérrez,

Presidente el Colegio Profesional de Logopedas de la Región de Murcia

Quin paper juga el CGCL davant d'una crisi com la que està vivint actualment la titulació de logopèdia?

Primero es necesario aclarar la denominada "crisis de la titulación de Logopedia": Soy del parecer que esta situación va resolviendo la identidad de la profes-

sión, constatando el grado de madurez profesional así como el crecimiento de la demanda social por parte de los ciudadanos.

Se perfila mejor la identidad de esta profesión al reconocerse como Titulación de Grado de las Ciencias Experimentales y de la Salud, profesión sanitaria, que se ejerce en ámbitos institucionales oficiales sanitarios, educativos, de bienestar social y en régimen de libre y leal competencia.

Su identidad se define al poder adquirir unos conocimientos propios de las competencias específicas, demandadas por los profesionales y empleadores de los diferentes ámbitos de actuación, al adquirir unos conocimientos instrumentales y transversales propios del avance científico y la atención profesionalizada para la que capacita el título de Grado de Logopedia, la posibilidad de realizar Postgrados de Especialización, actuar como docentes, y acceder a la investigación con el Doctorado.

La madurez de los profesionales, aquí conecto con el papel que juega el Consejo de Colegios de Logopedas, supone una vía legal conseguida por los propios logopedas y reconocida por las leyes autonómicas de Creación de los Colegios Profesionales y de la legalidad estatal con la ley de Creación del Consejo General de Colegios de Logopedas.

Hay dos conceptos que tenemos que calibrar: la independencia de cada institución dentro del marco referencial de la logopedia: universidad, diplomaturas, consejo de colegios, colegios profesionales, asociaciones profesionales, asociaciones científicas, asociaciones de usuarios, asociaciones de estudiantes... y el aporte transparente de información entre todas ellas, que configura el marco relacional de la logopedia.

Este marco legal determina la acción vicariante de algunas de ellas. Aquí está fundamentalmente el papel del Consejo, en cuanto se constituye en interlocutor válido porque forma parte del estado de derecho.

La participación de los distintos frentes de la profesión en "la crisis de la titulación de logopedia" indica el grado de sensibilización de todos los logopedas, nuestras legítimas aspiraciones, los miedos y temores de que se tomen medidas de nuestros estudios universitarios superiores al margen de nuestras demandas,

la utilización de los cauces democráticos, la escucha y reconocimiento de nuestras propuestas, síntesis de líneas generales marcadas por la representatividad de un gran colectivo ante el poder de convocatoria del Consejo General de Colegios de Logopedas, en fase de Comisión Gestora.

Rosalía Abejón Herrero

Presidenta del Colegio Profesional de Logopedas de Castilla - la Mancha

Quin és l'estat actual de les accions de la CGCGCL pel que fa a la defensa de la titulació de logopèdia?

A instancias de la CGCGCL el mundo de la logopedia nos hemos movilizado de manera rápida y eficaz. Podemos estar satisfechos de las acciones emprendidas y del esfuerzo llevado a cabo, ya que según nos informó el pasado 18 de mayo el Sr. Joan Viñas i Salas (Coordinador de la Comisión de Cs. Experimentales y de la Salud), el informe de la citada comisión ha sido favorable a nuestras peticiones, considerándose en el mismo que Logopedia ha de ser una titulación de grado y adscrita a Salud.

La Comisión ha remitido su informe al Ministerio de Educación y Ciencia y actualmente está en sus manos. El Sr. Viñas desconoce cuándo se expedirá al respecto el Ministerio de Educación, pero nos ha transmitido su tranquilidad respecto a que nada hace suponer que nuestras peticiones no se vean concretadas.

De todas maneras es importante que continuemos unidos, a la expectativa y muy atentos a los próximos acontecimientos.

Diana Grandi

Vicedecana del Col·legi de Logopedes de Catalunya

Com veus el futur de la logopèdia a Espanya?

Respecto a España no podemos hacer un comentario completo, ya que nos falta información de algunas comunidades autónomas.

De todas maneras, si enfocamos la pregunta desde el punto de vista de las necesidades actuales, se constata un número creciente de usuarios con necesidades de atención logopédica, a muchos de los cuales aún no les llega la oferta de tratamiento.

Las políticas de prevención son cada vez más importantes y éste es un campo

¹Vicariante, persona en funciones de representar a una altra persona o a un organisme, d'un càrrec major que el que el propi representant ocupa.

Entrevista

potencial de trabajo. Los programas de Atención Temprana están comenzando a instaurarse, por ejemplo en Aragón ya está legislado y en marcha y contempla la atención logopédica. Este también es un campo de trabajo.

Desde la CGCGCL deseamos trabajar al unísono sobre todos estos temas, para conseguir que los logopedas de las diferentes comunidades autónomas tengan las mismas oportunidades de acceso al mundo laboral.

En realidad, si miramos el número de logopedas contratados en la administración pública de Aragón, por ejemplo, hemos pasado de tener durante muchos años tres logopedas en los dos grandes hospitales de Zaragoza, a tener seis logopedas contratados, los tres nuevos en Huesca. Pero no salen nuevas plazas y el número sigue siendo insuficiente para atender a la población de Aragón.

Además las aseguradoras comienzan a contratar logopedas, aunque aún esto no es generalizado ni se ofrecen las condiciones adecuadas para llevar a cabo el tratamiento.

En definitiva, vemos que el futuro de la logopedia no es sencillo. Se han de hacer campañas de sensibilización a los profesionales para que nos deriven a sus pacientes; a asociaciones de usuarios y de familiares, para que reclamen su derecho a ser atendidos. Otro punto importante es luchar contra el intrusismo profesional.

Teresa Fernández Turrado
Presidenta del Colegio Profesional de Logopedas de Aragón

Com creus que perceben les altres associacions i col·legis de logopedes el CGCL?

Como el órgano superior que enmarca y protege el carácter legal y jurídico de nuestra Profesión, recogiendo el sentir de cada Comunidad. Teniendo en cuenta que la Ley de los Colegios Oficiales de Logopedas son distintas, es un Órgano importantísimo en el avance de nuestra profesión. Desde las Asociaciones que represento: Asociación de Logopedia Foniatría y Audiología (AELFA) y la Asociación de Logopedas de España (ALE) nos sentimos muy satisfechos al saber que nuestra profesión se siente amparada por este Órgano y lo manifestamos estando presentes y unidos en todas las acciones que se emprenden,

tanto en las de ámbito científico como profesional.

Mª Teresa Estellés Puchol

Decana del Colegio Oficial de Logopedas de la Comunidad Valenciana
Presidenta de la Asociación de Logopedas de España (ALE)
Vicepresidenta de la Asociación de Logopedia Foniatria y Audiología (AELFA)

Com a última incorporació de la CGCGCL, què li demaneu i quines són les teves expectatives al respecte?

Las expectativas que tengo respecto al CGCL son variadas. Por un lado, y como misión principal, que éste apoye y sea garante de todas aquellas acciones que los Colegios de Logopedas lleven a cabo en defensa de la Logopedia y de los derechos de sus colegiados en el ejercicio de su profesión y el acceso a un puesto de trabajo, así como en la lucha contra el intrusismo profesional.

Por otro lado, creo que el Consejo no sólo debe ser un elemento de cohesión, sino que debe ser quien trace las líneas maestras de actuación coordinada de todos los colegios de logopedas. Aun siendo Instituciones autonómicas independientes, sus actuaciones y funcionamiento deben seguir un mismo criterio. Por ello, otra función primordial es, bajo mi punto de vista, acordar cuáles han de ser esas directrices comunes en materias como: adscripción, habilitación, traslados... y velar para que se cumpla. Y por último, al ser representante de un amplio colectivo de profesionales,

el CGCL podría tramitar ciertas ventajas sociales en materia de seguros, mutuas, materiales profesionales, etc., con un coste económico más bajo que mediante acuerdos individuales donde, sobre todo los Colegios más pequeños, estaríamos en clara desventaja.

Alfonso Cortés Vigo
Decano del Colegio Profesional de Logopedas de Cantabria

I per acabar, com a secretària de la CGCGCL, quin missatge final enviaries a tots els lectors de la Revista?

Doncs m'agradaria que la gent veiés, que a banda del tema de la titulació, (hi hem treballat molt perquè acabi bé), el que ha quedat demostrat és que davant dels obstacles, **la logopèdia s'ha unit** com mai en **una sola veu i en un sola paraula**. S'ha fet patent la maduresa del col·lectiu gràcies a les ganes d'entendre's i a la gran participació de tots. No vull que es pensi que ha estat un acte que ha dut a terme la CGCGCL pel seu propi compte, perquè la CGCGCL o som tots o no és ningú. I si hi ha alguna cosa que vull transmetre és que amb els anys que duc al món de la logopèdia, m'he cansat de veure batalles internes i agrupacions en "capelletes" i sembla que per primera vegada hem entès **que la unió fa la força**. Hem demostrat, una vegada més, que som un col·lectiu en creixement, fort i d'una qualitat humana extraordinària.

Gràcies a tots!

Elisabeth Dulcet
Secretària de la CGCGCL

Representants de la CGCGCL, associacions professionals i universitats amb el Sr. Salvador Ordóñez, Secretari de Estado para las Universidades -Madrid'05-

TERMINI PRORROGAT:
Beca Josep Guixà (2a edició) i
Premi Dr. Jordi Perelló (3a edició)

Informem que a causa de les moltes peticions rebudes al CLC, la Junta de Govern ha decidit prorrogar la presentació de treballs de la Beca Josep Guixà (2a edició) i del Premi Dr. Jordi Perelló (3a edició), fins el 30 de setembre de 2005, termini definitivament improrrogable.

Recordem que les bases d'ambdós premis estan penjades a la pàgina web del CLC i també es poden demanar a secretaria.

Animeu-vos a participar!

Durant l'Acte d'Obertura del curs 2005-2006 es lliuraran els premis corresponents.

No hi pots faltar!

Serveis juridicoeconòmics integrals
a empreses i professionals
Serveis de tipus patrimonial a particulars

ADVOCATS I ECONOMISTES
Provença, 354, 1r 1a
08037 Barcelona

Tel. 93 458 79 10
Fax 93 207 77 96
tandem.tm@jet.es

3es Jornades de Logopèdia i Odontologia

Olímpia Martí Amigó, logopeda col·legiada núm. 1539 i Equip de la Revista

Taula rodona del matí

Les 3es Jornades de Logopèdia i Odontologia, celebrades a Barcelona el 27 de gener de 2005 dins el Fòrum Dental del Mediterrani, van reunir un prestigiós grup de professionals, que des de les seves disciplines, van oferir uns coneixements i posteriors reflexions sobre les disfuncions orofacials a un nombrós grup d'assistents, entre els que hi havia logopedes, odontòlegs, higienistes dentals, estudiants de logopèdia i estudiants d'odontologia... en fi, persones lligades a aquesta problemàtica, que van mostrar durant tot el dia, molt d'interès en totes les ponències i una gran participació en les dues taules rodones celebrades, tant al matí com a la tarda.

L'obertura d'aquestes Jornades va ser a càrrec de la degana del CLC, senyora **Anna Civit i Canals** i del president del COEC, senyor **Josep Lluís Navarro Majós**. A continuació, la senyora **Graciela Donato**, logopeda especialitzada en Teràpia Miofuncional i formadora de logopedes en aquesta àrea, ens va presentar els primers ponents del matí. Va iniciar les exposicions el **Dr. Jordi Coromina**, otorinolaringòleg de la Clínica Teknon, exposant de manera molt entenedora la importància que pot arribar a tenir una bona intervenció per part de l'ORL en el diagnòstic d'una alteració de la morfologia i el funcionament orofacial. D'una manera molt clara va exemplificar els criteris pels quals el logopeda pot jugar un paper fonamental en la intervenció d'un pacient amb dificultats respiratòries i/o deglutòries. La seva visió com a metge especialista va ser molt ben rebuda entre els assistents; **sempre és un plaer escoltar de viva veu l'aposta ferma pel treball en equip!** La seva agradable i formativa ponència va donar pas al **Dr. Juan Ramón Boj**, catedràtic d'Odontopediatria a la Universitat de Barcelona, el qual va seguir en la mateixa dinàmica, afirmant que és fonamental la col·laboració entre logopedes i odontopediatres per acostar-se a l'èxit d'un tractament. A més el Dr. Boj va voler incidir també, que en un **consens entre els professionals** davant d'un cas, és molt probable que la família pugui entendre la problemàtica i participar en els tractaments.

Posteriorment, el **Dr. Emili Sangenis**, llicenciat en Medicina i Estomatologia i especialista en Ortodòncia, ens va parlar de la **importància que té la boca com a òrgan participip de funcions** tant bàsiques com la respiració, masticació i deglució i ens va presentar diferents casos on quedava palesa la **importància de la intervenció dels professionals adients...** Tot plegat per dur-nos fins a una pausa-café on passa allò tant quotidià i a la vegada tant especial, de trobar-se amb antics companys de facultat, amb personatges que feia temps tenies ganes de conèixer o bé amb aquella colla de

professionals que malauradament només et trobes a les Jornades que últimament s'organitzen al voltant del fascinant i compartit món de la logopèdia.

Després, un cop ja estàs profundament endinsat en el tema principal de la jornada vam tenir el plaer d'escoltar el fonològ argentí **Juan José Huertas**, que des de la seva experiència i perspectiva va oferir una interessant ponència al voltant del sistema estomatognàtic, donant un **nou enfocament a la teràpia reeducativa**. Aquesta xerrada va donar pas a la psicòloga i logopeda reusenca Penélope González Pareja, que va fer retornar el públic a un dels temes principals d'aquestes Jornades: la importància de **la comunicació interdisciplinària per portar a terme tractaments exitosos**, sobretot quan es tracta de treballar sobre els hàbits suctoris nocius.

Al finalitzar, es va obrir l'espai de taula rodona que intel·ligentment va organitzar el **Col·legi de Logopedes de Catalunya** i va ser moderada per la senyora **Graciela Donato**, on es va donar lloc, de manera harmònica i interessant, a les preguntes, dubtes i/o debats dels assistents. La problemàtica del temps, sempre present quan s'està davant d'un interès creixent i emfatitzador; va acabar sent la rellevant en la clausura del matí d'aquestes Jornades. El públic, bona part satisfet, es va poder endur per a la conversa del dinar, un bon grapat de respostes a les seves qüestions.

Al tornar de l'àpat, la senyora **Diana Grandi**, sotsdegana del CLC, especialitzada en Teràpia Miofuncional i formadora de logopedes en aquesta àrea, va presentar els ponents de la tarda. El primer en fer la seva exposició va ser el **Dr. Juan Rumeu Milà**, llicenciat en Medicina i Estomatologia i especialista en Periodòncia, el qual va deixar gravat, en més d'un/a

Consellera de Salut, Marina Geli, Anna Civit (CLC) i Josep Lluís Navarro (COEC)

dels assistents, la **importància de la salut dental** i les destrosses que una malaltia com la periodontitis pot causar a la boca de qualsevol. La senyora **Grandi** va agrair molt especialment la participació del **Dr. Rumeu**, ja que va ser la primera vegada que es va voler, des del **CLC**, portar un especialista en periodòncia a aquestes Jornades i no va ser fàcil trobar a la persona adequada.

Després va venir el torn del **Dr. Joan Pau Marcó**, llicenciat en Medicina i Estomatologia i Ortodoncista especialitzat en Ortodòncia Lingual. En la seva ponència ens va explicar les característiques de la **tècnica d'ortodòncia lingual, cada vegada més demanada per pacients adults**, i va incidir molt en el paper fonamental que té el/la logopeda en el tractament exitós d'ortodòncia, deixant pas a l'exposició, bàsicament gràfica, del Dr. Hugo Aravena, Ortodoncista i especialis-

És fonamental la col·laboració entre logopedes i odontopediatres per acostar-se a l'èxit d'un tractament.

A més el Dr. Juan Ramón Boj va voler incidir també, que en un consens entre els professionals davant d'un cas, és molt probable que la família pugui entendre la problemàtica i participar en els tractaments.

Diana Grandi presentant la seva ponència

L'espectador

ta en ATM. El Dr. Aravena, que a més es professor de la Universitat de Barcelona, ens va brindar les imatges més impactants que molts dels assistents havien vist en els últims temps. La seva intervenció també va oferir el coneixement que se'n fa actualment de **les noves tècniques** de tomografia computaritzada i de la ressonància magnètica **en el difícil procés del diagnòstic de les disfuncions de les ATM.**

Per acabar el torn de les ponències, **Diana Grandi** va presentar de manera clara i amb diferents casos, les possibilitats i limitacions que pot tenir la **Terapia Miofuncional en els adults**, fent palesa la necessitat que els logopedes que es dediquin a treballar en aquesta àrea amb adults, han de tenir en compte els **aspectes diferencials** del tractament en aquesta franja d'edat, per aconseguir resultats morfofuncionals estables.

Finalment va tenir lloc la segona taula rodona del dia, moderada per la senyora Diana Grandi. Es va tornar a evidenciar l'enorme interès del públic amb una gran quantitat de preguntes, i la falta d'espai temporal per poder respondre a totes elles, tal com s'havia revelat en la taula rodona del matí. **La gent no volia marxar, encara que ja s'havia fet més tard del previst; l'interès de tothom va quedar manifest!**

Les Jornades es van tancar amb la presentació de les comunicacions lliures, coordinades per la senyora **Caterina Noguer**, logopeda i vocal de Girona del CLC. Es van presentar dues comunicacions, una sobre un cas de deglució disfuncional i alteració multifactorial –i el tractament portat a terme amb els seus resultats– i l'altra sobre la inclusió del treball corporal en teràpia miofuncional. És d'agrair que alguns logopedes trobin temps per escriure i presentin el seu treball en jornades com aquestes... ho hauríem de fer més, no us sembla? **Compartint el que sabem i el que fem, enriqueim el nostre treball i creixem com a professió!**

El equipo de la Revista realizó una pequeña encuesta a los ponentes y algunos de ellos nos hicieron llegar sus respuestas:

1 ¿Qué opinión le merece la organización de las pasadas jornadas de Logopedia y Odontología?

Dr. Juan Ramón Boj

Creo que estuvieron muy bien organizadas y la visión multidisciplinaria de la jornada aportó puntos de vista novedosos para cada participante (ponentes y asistentes), enriquecedores y que puedes incorporar en tu trabajo diario. La información obtenida de otras áreas siempre ayuda al trabajo de cada uno.

Dr. Emili Sangenís

Magnífica, tanto en lo que concierne a la propia organización, a los contenidos del programa que recogían de modo preciso las distintas disciplinas que interactúan en la disfunción y al desarrollo de las mismas, que fue seguido con gran interés por todas y todos los asistentes.

Dr. Juan Rumeu:

Muy buena, cordial, acogedora y bien organizada.

Log. Diana Grandi

Como miembro del equipo organizador de estas jornadas estamos satisfechos de nuestra labor, aunque indudablemente siempre hay cosas que se pueden mejorar y éste es nuestro deseo. Para mí personalmente es una gran satisfacción poder comprobar que estas Jornadas de Logopedia y Odontología ya van por su tercera edición y se han consolidado como un evento muy esperado dentro del Forum Dental del Mediterráneo. Por otra parte, no deja de jerarquizar a nuestra profesión el hecho de que otros colectivos profesionales comprueben que los logopedas que nos dedicamos al área de Terapia Miofuncional, tenemos una sólida formación en una temática que requiere el abordaje interdisciplinario.

2 ¿Cómo ha evolucionado el trabajo interdisciplinar entre ORL – odontólogos – logopedas en estos últimos años en el abordaje de las disfunciones orofaciales?

Dr. J. R. Boj

Creo que muy positivamente y a un ritmo palpablemente creciente. A ciertas personas les parecerá que insuficiente, si sólo piensan en cual sería la situación ideal donde queremos llegar. Pero si miramos dónde estábamos hace 10 o 5 años, no cabe duda que el camino andado ha sido mucho y positivo.

Dr. E. Sangenís

De forma muy positiva, creo que la comunidad científica está haciendo avances en este sentido, gracias a los buenos resultados obtenidos del tratamiento multidisciplinar. En el futuro no creo que nadie se plantee el tratamiento de la disfunción sin valorar todos los elementos que conforman el aparato estomatognático, para obtener el equilibrio funcional de todos ellos y la armonía en su expresión.

Dr. J. Rumeu

Creo que hemos dado un gran paso al unir nuestras fuerzas para tratar estos pacientes que son complicados, tanto en el diagnóstico como en el tratamiento. Pero creo también que sólo hemos hecho nada más que empezar. Nos queda por delante mucho por hacer, pero vamos ahora por el buen camino.

Log. D. Grandi

Ha habido importantes avances en la relación interdisciplinaria y sin duda también han tenido su influencia positiva estas jornadas. Cada vez más el odontólogo requiere la intervención del logopeda y no solamente el ortodoncista –aunque es quien más nos deriva–, sino también el odontopediatra, el máxilo-facial y en ocasiones incluso el odontólogo generalista. En estas jornadas y por 1ª vez, hemos contado con la presencia de un periodoncista..., o sea que vamos abriendo camino también hacia otras especialidades. En cuanto al ORL, siempre ha habido interrelación profesional con el logopeda, pero sobre todo respecto a alteraciones de la voz y la audición. Actualmente, el ORL sensibilizado con el tema de las disfunciones orofaciales y su relación con las maloclusiones, cuenta cada vez más con la necesaria intervención del logopeda.

Taula rodona de la tarda

3 ¿Cree Ud. que la Sanidad Pública le da importancia al diagnóstico y al tratamiento de las disfunciones orofaciales?

Dr. J. R. Boj

Yo creo que no. Pero no sé si por no conocer su importancia o por un tema de prioridades. Los recursos económicos de que dispone la administración en principio tienen que ser priorizados y probablemente las disfunciones orofaciales no tienen la consideración que deberían tener. Si se conociesen mejor los problemas derivados de las disfunciones orofaciales, seguramente su valoración sería otra.

Dr. E. Sanguinés

Es escaso el conocimiento que tengo de la sanidad pública, pero en lo que a mí respecta creo que sí da importancia a la existencia de las mismas, aunque su corrección puede verse relegada por otros tratamientos de mayor trascendencia.

Dr. J. Rumeu

En absoluto y tiene cierta lógica. El tratamiento de las patologías que corresponden a muchos especialistas, queda fácilmente en saco de nadie. Se tendría que estructurar un diagnóstico y un tratamiento global protocolizado para estos pacientes, con la coordinación de todos los especialistas pero uno que tomase la responsabilidad.

Log. D. Grandi

Es conocida por todo el colectivo la realidad de la atención logopédica pública en Cataluña, respecto al insuficiente número de plazas de logopedas en los hospitales públicos, que no permiten realizar la atención de todas las demandas. Se agregan además los logopedas de centros concertados, que tampoco pueden asumir todos los pedidos de atención y se ven obligados, en muchos casos, a realizar tratamientos grupales, sesiones de menor duración, etc. En el marco de esta realidad, -sobre todo a nivel hospitalario- el profesional prioriza los casos a atender y en ocasiones las disfunciones orofaciales pasan a un 2º plano, aunque forman parte del listado de patologías reconocidas por el SCS. Sería interesante que los logopedas de centros públicos pudieran realizar, al menos, el diagnóstico de las disfunciones orofaciales y la correspondiente derivación, si no pueden ofrecer el tratamiento.

ALGUNOS COMENTARIOS DE LOS ASISTENTES, RECOGIDOS EN LAS HOJAS DE VALORACIÓN DE LAS JORNADAS:

- Bona dinamització en les ponències; continguts ben sistematitzats.
- Estic molt contenta de veure que les Jornades han evolucionat molt en continguts i nivell de coneixements.
- Muy buen clima en las mesas de trabajo y trato con la audiencia.
- Penso que també s'hauria d'abordar des de la perspectiva de professionals de la RNO (Rehabilitació Neuro Oclusal), ja que treballem des d'una visió molt funcional.
- No deixar les comunicacions per al final, perquè no hi ha temps i són interessants. M'han agradat molt els ponents, sobretot perquè tenen un llenguatge molt propi

La subjetividad profesional en la terapéutica e investigación Fonoaudiológica

Ana Rosa Scivetti. Dra. en Fonoaudiología. Profesora Titular Asignatura Voz Normal y Patológica. Directora del Proyecto de Investigación CyT 22/H23 "Análisis de la voz normal y patológica" Universidad Nacional de San Luis – Argentina. scivetti@unsl.edu.ar

Si hacemos un poco de historia en relación a la salud, podemos decir que en la antigüedad dominaron la superstición y el empirismo grosero; luego apareció el empirismo racional del saber hipocrático. La Edad Media se caracterizó por el estancamiento y oscurantismo general del conocimiento. A partir del Renacimiento, la observación y la experiencia permitieron que floreciera el conocimiento anatómico y el descubrimiento de los valores hipocráticos. Por último aparecieron el saber científico racional y el positivismo, con lo que la ciencia comenzó a avanzar rápidamente y con ella el nacimiento de diferentes profesiones.

Por ejemplo, el conocimiento de la anatomía de los órganos y el desarrollo del instrumental específico fueron las principales herramientas que permitieron el surgimiento de la otorrinolaringología. Luego el conocimiento de la fisiología fue el paso indispensable para unir nariz, garganta y oído en una sola especialidad.

La Fonoaudiología ha tenido diferentes modos de desarrollarse. En la Argentina ha acompañado este desarrollo y crecimiento desde las áreas de estudio que la componen desde principios de la década del 40, época en que las Universidades ensayaban audaces reformas académicas que permitían delinear nuevas profesiones.

Este proceso implicó diferentes acciones, estrategias, cambios y organizaciones, en las que intervinieron profesionales del ámbito médico y educativo.

Por lo tanto en esta profesión confluyen diferentes aspectos del conocimiento científico y podemos decir que su objetivo principal apunta a la constitución de un saber de la voz, el lenguaje y la audición.

En la historia de la Fonoaudiología se manifiesta constantemente la actividad interprofesional, por lo que se puede sostener que en **Fonoaudiología, siguiendo su historia, se encuentra como característica la interdisciplinariedad.**

Cuando construimos la Fonoaudiología, nos apoyamos en conocimientos simples que tomamos de otras ciencias convenientes; con el fin de mostrar que los nuevos conocimientos que obtengamos nos brindarán otros que adoptaremos como propios. Es a partir de ellos que formamos nuestro corpus teórico.

Este mecanismo nos permite jerarquizar verdades científicas de conclusiones propias. Esto implica la puesta en práctica de resultados, para así obtener nuevos descubrimientos mediante su aplicabilidad.

Es de este modo que vinculamos el conocimiento concerniente a nuestra temática con cuestiones prácticas y con acciones mediante las cuales podemos construir nuevas propuestas, nuevos enfoques o cambiar la naturaleza del problema fonoaudiológico que nos circunda.

A veces, cuando la situación lo requiere, utilizamos nuevos métodos de evaluación objetivos como herramienta de la ciencia aplicada, para resolver problemas de características fonoaudiológicas. Esto hace que se estrechen las relaciones con las otras formas del saber en un intento por comprender el enorme y complejo desafío que representa la fonoaudiología dentro del conocimiento científico.

El libre intercambio de enfoques, métodos, técnicas y lenguaje con especialistas de diferente formación académica ha

favorecido esta utilización de métodos de principios comunes.

Es por todo esto que podemos afirmar que **la Fonoaudiología posee conocimiento controlado y sistematizado en cuanto se conecta y relaciona entre sus diferentes áreas y con otras ramas del conocimiento científico.** Por lo dicho puede desprenderse una especie de asimilación de la Fonoaudiología con las llamadas ciencias duras. Pero también es cierto que se trata de una disciplina que se enmarca dentro de las ciencias humanas. En ambos sentidos, la Fonoaudiología cumple con los requisitos científicos.

La búsqueda de instrumentos cada vez más precisos es una actitud y una tarea constante, que va a la par del desarrollo científico. Tal precisión es, efectivamente, una necesidad de todas las ciencias, sean las llamadas duras o las humanas y sociales.

En las ciencias humanas y sociales se presentan una serie de particularidades, de las que interesa mencionar dos. Una es la variabilidad y complejidad del objeto de estudio, es decir, del hombre y/o sus actividades, que en última instancia remite a la libertad, al psiquismo individual y a las relaciones intersubjetivas. Y en este aspecto, **el objeto de estudio de la Fonoaudiología se identifica con el de las ciencias humanas en general.** La otra particularidad, en que la Fonoaudio-

logía se asienta en las ciencias humanas, es la primacía del factor humano en lo que hace a su rol de instrumento de observación, medición y evaluación. Es decir, **el especialista o profesional no sólo obtiene datos mediante aparatos, sino que él mismo, a través de su percepción directa, obtiene el dato; hace de instrumento de observación y medición.** Esto ocurre en múltiples circunstancias, y de modo imprescindible, aun en aquellos casos en los que utiliza algún instrumental de apoyo. En tal sentido, la percepción, medición y evaluación de un fenómeno particular están estrechamente unidas; las realiza el mismo profesional en una misma instancia. Ciertamente que esto no es novedad desde el punto de vista aplicado, es decir desde la perspectiva de la práctica profesional. Es por esto que apuntamos a un abordaje epistemológico de esta realidad, en cuanto a su proyección hacia la esfera investigativa y teórica.

La percepción de la voz del paciente por parte del profesional, por ejemplo, es una observación directa, sin instrumentos, que ya permite obtener un diagnóstico, sea de la patología o del estado del paciente. Es decir que por sí solo, el especialista efectúa, al mismo tiempo, una observación y una valoración, en lo cual consiste el dato experimental básico. Adviértase que no sólo estamos diciendo que el profesional lee el dato que está fuera de él, sino que el dato básico consiste en la percepción y la valoración subjetiva. No "subjetiva" porque aflore de su interioridad, sino porque lo que aporta el paciente no se constituye verdaderamente en dato hasta que es observado y valorado por el profesional; es en este sentido que el dato es un producto de la subjetividad de quien observa.

Es por todo esto que importa destacar que ese dato básico (de evaluación) así obtenido, y que implica a su vez una valoración del mismo, no pertenece simplemente a la fase terapéutica, sino que además sirve, dentro de los proyectos de investigación, como un elemento estadístico. En este sentido, la primera acción instrumental efectuada por los profesionales es la base de posteriores desarrollos teóricos. Y es a partir de aquí que la práctica profesional permite el abordaje en clave epistemológica.

Desde este punto de vista, **la reflexión epistemológica debe rescatar y revalorizar la dimensión humana de la función observacional,** aún cuando la

exigencia de precisión científica presupone, por lo general, que tal precisión se obtiene aislando lo más posible el fenómeno observado de cualquier interferencia subjetiva. Más bien, lo que cabe aquí, sería apuntar no a la sustitución del sujeto en cuanto observador, sino a su perfeccionamiento o capacitación.

A su vez, dada la participación necesaria del fonoaudiólogo en la obtención del dato experimental, que resulta el punto de partida de la investigación (y no sólo de la terapia), cabe, quizá, reubicar epistemológicamente el rol del equipamiento auxiliar. Para todas aquellas observaciones en las que la percepción humana participa de esa manera necesaria, aportando el dato en la fase inicial de la observación, los aparatos dejan de ser pensados entre el objeto y el sujeto. En vez de pensar que median entre ambos, pasarían a ser considerados al lado del profesional, a manera de apoyo.

De esta consideración se derivan también consecuencias en orden a la capacitación del profesional y en orden a la concepción de la experimentación. En ambos aspectos, **la cuestión sería acentuar la valoración positiva respecto del protagonismo de lo que denominaremos "la subjetividad profesional", y perfeccionar los modos de integración entre el instrumental de apoyo y tal subjetividad profesional.**

Es por todo esto que resulta necesaria la participación de esta subjetividad profesional: la complejidad del elemento observable y la exigencia de percibirlo en su integridad. La voz es uno de esos elementos complejos, y nos sirve de ejemplo en este caso. **La voz es la resultante de factores fisiológicos, psíquicos y afectivos, que actúan sinérgicamente. Siendo entonces un fenómeno complejo, supera la capacidad de lectura de los aparatos. Aun cuando la**

tecnología permite medir la voz bajo ciertos aspectos y parámetros, no permite medir simultáneamente otros, y carece también de la capacidad de percibir matices; y sobre todo, no puede **integrar todos los contenidos de la voz,** particularmente aquéllos que derivan de la situación afectiva y emotiva de la persona. **La función de observación necesariamente trasciende la capacidad del instrumental, y requiere entonces de la participación humana,** ya en la primera instancia en la que se obtiene y se lee el dato, concibiendo a éste como la estimación o percepción valorativa de todos los aspectos integrada por la subjetividad profesional.

En esta perspectiva podríamos también incorporar la posibilidad de la triangulación de métodos o la problemática de cuantificación de las cualidades y valoraciones. Pero en todos los casos, la instancia instrumental humana será indispensable.

A favor de la superioridad del profesional sobre los instrumentos acude, también, la experiencia en su campo o especialidad. **Cada vez que examina a un paciente, el profesional tiene la oportunidad de confirmar sus conocimientos, o corregirlos e incluso acrecentarlos. El ejercicio profesional se convierte así en acción pedagógica o de capacitación, porque le enseña algo al mismo especialista en particular, y a la especialidad en general,** toda vez que de alguna manera la observación se vuelca hacia la investigación o la docencia. En este segundo caso, la perspectiva epistemológica surge por sí sola.

BIBLIOGRAFIA

- Chinski, Luis. "Historia de la Otorrinolaringología, desde sus orígenes hasta fin del siglo XIX". (II parte). Revista de la FASO (Federación Argentina de Sociedades de Otorrinolaringología). Año 4, N° 2. 1997.
- Klimosky, Gregorio. "Las Desventuras del Conocimiento científico", A-Z Editora. 1994.
- Rivarola, Lidia; Martínez, José Luis; Fernández, Omar. "Notas para una historia crítica de la Fonoaudiología en nuestro país". Revista Fonoaudiológica. Tomo 46-N°2-pag.21 a 28. Año 2000.
- Samaja Juan, "Introducción a la Epistemología Dialéctica" Lugar Editoria, Bs As. 1987.
- Scivetti, Ana Rosa. Tesis Doctoral "Estudio comparativo del análisis de las características físicas de la voz normal y patológica con el análisis perceptivo acústico del evaluador". Año 2004.

La tartamudesa: una proposta d'informació per a pares i mestres

Elisabeth Dulcet i Valls. Logopeda del CDIAP Fundació Maresme

Què entenem per tartamudejar?, quan és normal i quan cal preocupar-se?, es greu?... Aquest article pretén apropar la tartamudesa (també anomenada quequesa, o disfèmia) als pares, mestres i altres professionals relacionats amb el món de la infància

LA TARTAMUDESA ÉS UN TRASTORN DE LA FLUÏDESA DE LA PARLA. QUÈ VOL DIR AIXÒ?

Entenem per fluïdesa, la continuïtat rítmica normal de la parla adulta. Quan un adult o nen, s'encalla, allarga les vocals, s'atura una bona estona, repeteix una síl·laba o paraula diverses vegades seguides, mentre parla, direm que pateix un trastorn de la fluïdesa o bé que tartamudeja.

La tartamudesa és un trastorn evolutiu i discontinu de la parla, que afecta el nen i l'adult en la seva totalitat, és a dir, afecta tant a nivell emocional com a nivell de comunicació. Aquest article se centra en els nens i en la prevenció que es pot dur a terme a aquesta edat.

La parla comença amb el primer plor després del naixement. A partir d'aquest moment la parla i el llenguatge es desenvolupen molt ràpidament al llarg dels dos primers anys de vida en els quals, el nen va aprenent a fer sons, paraules i breus frases amb sentit propositiu, per entendre i fer-se entendre.

Entre els dos i els cinc anys, el nen comença a formar frases més llargues i a tenir un nivell més gran de precisió en el seu vocabulari. Aleshores poden aparèixer repeticions de paraules i frases, dubtes,

pauses i dificultats per a parlar d'una manera seguida, continuada i fluïda. Sabem que no tots els nens aprenen igual de ràpid i que cada un té el seu ritme de desenvolupament particular; així uns poden trigar més a parlar que altres; alguns pronuncien més clar, altres tenen millor estructuració de frase, uns passen per una etapa de tartamudeig llarga, en altres gairebé no es nota. Quan cal que ens preocupem?

Els nens al voltant dels tres anys encara lluiten amb la correcta pronunciació de sons, amb el complex significat de les paraules, amb la temporalitat i amb l'estructuració de les frases, al mateix temps que amb les pressions socials (inici d'escola, bolquers, gelosia...). També han començat a adonar-se del poder de la veu i les paraules per controlar les accions d'altres persones i per expressar sentiments. Ja utilitzen el llenguatge i la parla en les seves relacions socials. És en aquest període quan apareixen els dubtes respecte la seva parla i el major nombre d'alteracions. En la majoria dels casos aquests "problemes" desapareixen en poques setmanes i en d'altres poden allargar-se fins a diversos mesos, però tots acaben normalitzant-se. Respecte a la tartamudesa, aquest període és el que es coneix com a "tartamudesa fisiològica" o normal, dins del procés evolutiu del llenguatge, producte de les enormes

variables que el nen ja té per comunicar-se. No deixa seqüeles de cap mena i no té perquè preocupar-nos.

Altres vegades pot ser que els símptomes durin més (més de catorze mesos) i preocupin a la família i mestres. Tots volen ajudar, però, com? Pel que fa a la tartamudesa, no se sap que l'origina, però sí se sap que l'empitjora.

Per això cal primerament no corregir el nen i no manifestar preocupació davant d'ell.

Sovint quan corregim els nens obtenim l'efecte contrari. Només cal dir-li a un nen que no faci alguna cosa perquè corri a fer-ho. Si un nen no rep pressió perquè parli bé, acostuma a millorar abans. Pel contrari, a causa de les reaccions pròpies o dels altres, el nen pot arribar a creure que ha d'eliminar els defectes de la fluïdesa i s'esforça per desfer-se'n, tant, que pot originar un cercle viciós que generi una forma de parlar que no pugui controlar.

El que està demostrat es que el tartamudeig empitjora quasi sempre que el nen experimenta angoixa o tensió. **S'ha de viure la situació de forma normalitzada i tranquil·la.** Encara que sembli mentida, **no reaccionar de cap manera, és la mi-**

llor manera d'ajudar-lo i la més difícil. Hem d'actuar com si el nen parlés perfectament. Si la tartamudesa del nen ens posa molt nerviosos, cal que ens adonem de què som nosaltres els que patim, ja que a vegades aquestes interrupcions no són apercebudes pel nen com a problema, per tant si l'adult no ho viu com a tal, és més fàcil que desapareguin. No hem d'aconsellar el nen que faci res per evitar-ho.

Cal que tinguem en compte de no mostrar la nostra sorpresa, la nostra preocupació; no enfadant-nos amb el nen, no tenir-li llàstima i sobretot no utilitzar termes negatius per qualificar el que parla. **És tant important la forma del que diem com el missatge que en sí volem donar.**

És millor sempre parlar amb el nen, que parlar al nen.

Cal aprendre a escoltar-lo. Cal recordar que el nen no ho fa per fastiguejar. Moltes vegades no ho pot evitar; altres, com hem dit, no és conscient del que significa per l'adult, i d'altres potser haurem d'animar-lo a que ens parli de les seves pors, angioixes i ràbies. **Hem d'obrir un diàleg tranquil·litzador i comprensiu.** En aquesta etapa pot ser beneficiós qualsevol activitat d'expressió realitzada en un ambient lúdic i gratificant per al nen. També qualsevol activitat que el nen dugui a terme amb família, que suposi l'augment de la seva autoestima i que sigui un divertiment.

Hem de fixar-nos en què diu el nen i no com ho diu.

Poder respondre de forma tranquil·la i no emocional davant la disfluència, concedir-li el temps necessari per dur a terme les seves explicacions, no intentar precipitar les respostes, no parlar per ells i sobretot, prestar més atenció al que està dient i no a com ho està dient, farà que l'escoltem amb satisfacció i l'ajudem de veritat a superar i millorar la seva parla. Hem de fer aquest esforç perquè es bo per al nen i hem de fer-ho tota la família; no només els pares. Volem ressaltar que tothom al voltant del nen, ha d'estar informat ja que els pares estan duent a terme una sèrie d'estratègies i actituds vers la parla del nen i que també han de col·laborar fent-les.

La tartamudesa no té relació amb la intel·ligència. No s'és ni més ni menys intel·ligent pel fet de tartamudejar.

En segon lloc cal consultar amb l'especialista: el logopeda

El logopeda és el professional especialitzat en problemes del llenguatge i de la parla, entre d'altres, que pot diferenciar entre els entrebancs normals del nen a l'hora de parlar i el tartamudeig establert. És a dir, entre el que és normal i el que comença a necessitar tractament. El logopeda, en la majoria dels casos, pot aportar el seu criteri i la seva experiència per tranquil·litzar la família sobre el pronòstic del problema. Si és així, els pares no pressionaran ni s'obsessionaran tant amb la parla del nen, cosa que farà que disminueixi l'angoixa general, i molt probablement millori la fluència.

A l'arribar al final d'aquesta lectura, pot pensar-se que exigim més canvis als pares que al propi nen. És una mica cert, ja que l'èxit, en aquestes primeres etapes, resideix en pal·liar l'angoixa, la tensió i evitar que es generi "mal rotllo" a partir d'un procés normal i evolutiu de la parla.

No existeixen normes senzilles que garanteixin de manera satisfactòria les poderoses i delicades relacions entre pares i fills. És difícil el paper dels pares, perquè tenen una forta responsabilitat i han d'enfrontar-se al resultat de les seves decisions ells sols. Recordem **als pares** que **sempre han de tenir en compte el sentit comú**, abans d'utilitzar cap recomanació, ja que ells i el seu fill, són individus que viuen circumstàncies especials i això els fa únics i com a tal, molt i valuosos.

Recordem que tots els Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP) compten amb logopedes i amb tot un equip de professionals especialitzats en la petita infància, per tal d'acompanyar-vos en l'increïble i fascinant evolució dels infants.

Foto Santi Duran

2n Fòrum de Logopèdia i Educació

Comissió d'Educació del CLC: M. del Mar Arriaga, Georgina Barnola, Carme Ferrer i Rosa M. Noguera

El 4 de maig de 2005 es va dur a terme el 2n Fòrum de Logopèdia i Educació que va tenir com a objectiu l'apropament a la realitat de molts logopedes que desenvolupen la seva tasca professional en l'àmbit educatiu.

Vam comptar amb una taula rodona integrada per: Claustre Cardona, directora del CREDA Baix Llobregat; Enriqueta Garriga, psicopedagoga del CREDA Comarques II i M. del Mar Arriaga, vocal d'Educació de la Junta de Govern del CLC i moderadora de la taula. La participació al Fòrum va ser molt important; hi van assistir-hi més de 80 persones. Això ens anima a continuar treballant en aquesta línia.

Els integrants de la taula rodona ens van presentar el document: "L'ús del llenguatge a l'escola" elaborat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. La presentació va constar de quatre parts:

- **El perquè del document:** evolució de l'organització de la intervenció des dels CREDA
- **El marc teòric – L'adquisició del llenguatge en el context escolar:** com l'entendem, com identifiquem les dificultats de llenguatge i com hi intervenim (estratègies i situacions)
- **La jornada escolar**
- **Els programes d'intervenció:** a qui van adreçats i com desenvolupar-los

Es va iniciar l'exposició parlant d'un altre document del Departament d'Educació, de caràcter tècnic i d'ús intern, el "Marc d'actuació del CREDA: criteris i objectius de referència", en el qual s'estableixen els alumnes creditors de rebre atenció logopè-

dica des dels CREDA i els que no ho són, orientant uns blocs d'intervenció des dels centres escolars per a aquests casos.

El document "L'ús del llenguatge a l'escola" desenvolupa aquests blocs o programes i dissenya de forma molt acurada les **estratègies metodològiques i organitzatives per garantir un procés de desenvolupament del llenguatge adequat** per als alumnes que sense necessitar una atenció logopèdica específica presenten dificultats lingüístiques.

El marc teòric que fonamenta aquestes propostes educatives entén el llenguatge com una activitat humana, funcional i social i defensa una intervenció de tipus naturalista. **L'entorn escolar ofereix un microcosmos de relació social privilegiat i proporciona un ventall il·limitat de situacions de caràcter formal i informal per exercitar el llenguatge.** Per aquest motiu, l'escola constitueix un entorn susceptible d'incidència educativa sobre els diferents usos del llenguatge.

Al llarg de la xerrada es van donar molts exemples de com aprofitar la jornada escolar "redescobrint" les possibilitats d'activitats que es realitzen habitualment i sistemàticament a les escoles.

Finalment es van abordar els diferents programes d'intervenció:

- **Programa específic de comunicació,**

adreçat a alumnes que mostren dificultats importants de comunicació, com a resultat de les seves dificultats de relació amb els altres.

- **Programa d'estimulació global,** dirigit a alumnes que tenen un coneixement limitat de l'entorn, ja sigui perquè han tingut molt poques experiències o perquè el seu ritme de desenvolupament és molt lent.
- **Programa d'estimulació global del llenguatge dins l'aula i/o en petit grup,** dissenyat per a alumnes que mostren intencions i habilitats comunicatives i disposen de codi oral, si bé el seu desenvolupament lingüístic és retardat amb referència als companys de la seva mateixa edat.
- **Programa d'estimulació per al desenvolupament fonològic dins l'aula i/o en petit grup,** per alumnes que mostren una estructura del llenguatge força correcta o bé amb un petit retard respecte dels seus companys, però amb errors a nivell fonològic i morfosintàctic que fan que la seva parla sigui poc intel·ligible.

Va ser una trobada molt interessant i profitosa, que va continuar de manera molt distesa al pisolabis que el CLC va oferir als assistents. **Aprofitem per tornar a donar les gràcies tant a l'Enriqueta com a la Claustre per aquesta col·laboració desinteressada, gràcies a la qual es poden fer aquest tipus d'actes.**

3r Fòrum de Logopèdia i Salut. Les mútues a debat

Andreu Sauca i Balart. Vocal de Salut del CLC

Els principals objectius d'aquest 3r Fòrum de Logopèdia i Salut que es va portar a terme el 18 de maig d'enguany, han sigut l'aproximació de la situació de la logopèdia a les entitats, i l'enriquiment de la relació entre ambdues parts.

Han intervingut, el col·legiat **Juan Luís Puente, com a representant de centres de logopèdia** que contracten amb mútues, amb una dilatada i llarga experiència al respecte; **les logopedes del centre propi d'ASISA**; i la **Dra. Margarita Hernández, d'Agrupació Mútua**, que ens va parlar del conveni signat entre el Col·legi de Logopedes de Catalunya i la seva entitat. Ens hagués agradat una major presència de mútues, però la majoria de les convidades han declinat la invitació.

PROBLEMÀTICA

Durant les diferents intervencions i, especialment, durant el torn obert de paraules, han sortit diferents punts que configuren una problemàtica constatable de la logopèdia a les mútues:

- La mútua no controla la qualitat del tractament (durada de les sessions, nombre de pacients en cada sessió, etc.). Quan existeix un control de qualitat, es limita al seguiment de reclamacions.
- Les diferències de qualitat impliquen diferències de preus, i això representa lluita d'honoraris entre professionals.
- Molts professionals accepten treballar per preus exageradament reduïts, molt per sota fins i tot del que es pagaria a personal no qualificat.
- Tot i que el logopeda forma part del quadre mèdic, les mútues no estan obligades a inscriure'l a la guia, per això a moltes guies la figura del logopeda no hi surt. En d'altres el logopeda hi surt però no en un epígraf propi sinó dins d'altres com psicologia i fins i tot ATS, la qual cosa és del tot incorrecta.
- Algunes mútues no exigeixen al professional la col·legiació obligatòria per llei, afavorint per tant l'intrusisme professional.
- Hi ha molta dificultat perquè augmentin periòdicament els barems de les mútues. Algunes fa anys que no els actualitzen.
- Desinformació dels metges respecte la presència del logopeda a la pròpia mútua i especialment de tots els àmbits d'actuació del logopeda i la real millora en la qualitat de vida del pacient.
- Algunes mútues exigeixen al logopeda que sigui també psicòleg o metge per entrar a formar part del quadre mèdic, per la qual cosa no hi ha cap fonament i constata un desconeixement important per part de la mútua que així actua, del que és la logopèdia.
- Per manca de tipificació, cada mútua té un ampli ventall de tractes segons les zones i els professionals.
- Les patologies cobertes per les mútues són tant sols una mínima part de les que pertocuen a la logopèdia.
- Moltes mútues tenen establert un nombre màxim de sessions sense que aquest es derivi de cap criteri terapèutic.
- A la majoria de mútues, no es facilita l'accés als serveis de persones sanes, i s'exigeix una patologia de base orgànica. Això impossibilita la prevenció i encareix els tractaments ja que patologies que amb poques sessions haguessin quedat

resoltes, al no ser tractades s'agreugen i arriben en molts casos a la cirurgia.

- Les primeres sessions d'exploració i diagnòstic no tenen un tractament diferenciat a la majoria de mútues.

CONCLUSIONS

Donat que la salut és un bé integral, precisa de tots els serveis per estar garantida. La logopèdia, doncs, com a servei de caràcter sanitari segons la LOPS, ha de tenir un lloc dins de tot quadre de serveis de salut. **A fi de dignificar la nostra professió, i de poder garantir una qualitat en el servei, caldria que tots els logopedes col·legiats ens responsabilitzéssim del tema barems i que com a col·lectiu ens organitzéssim i decidíssim acceptar o no certs preus.**

El Col·legi de Logopedes de Catalunya com a entitat pot seguir la mateixa tasca feta amb Agrupació Mútua i parlar amb les mútues una a una i establir-hi un conveni beneficiós, com en el cas d'Agrupació Mútua, per ambdues parts. **Un conveni amb el CLC garanteix a la mútua un suport en anàlisi i consell tècnic, un control deontològic, i un nivell de qualitat dels professionals col·legiats.**

Cal divulgar la funció del logopeda entre els metges de les mútues (i també els que no hi treballen). Tot i que el Col·legi ha fet un important treball de difusió del logopeda en l'àmbit sanitari, cal seguir-hi lluitant. Es proposa adreçar-se a les societats científiques. Per part de les mútues, fer-nos aparèixer en els quadres junt amb la resta de professionals és també imprescindible per tal de facilitar el coneixement i les derivacions per part d'aquests.

El Col·legi també haurà de fer una tasca de difusió respecte al que necessita un logopeda per entrar a formar part del quadre mèdic: el títol i la col·legiació. No és necessari que els logopedes siguin metges ni psicòlegs. La LOPS deixa clar el caràcter sanitari i específic de la logopèdia.

Es fa una crida a tots els logopedes que treballen amb mútues perquè tothom col·labori en la millora de la situació en aquest àmbit.

A fi de propiciar l'acostament i millora de la logopèdia a les mútues, es farà arribar aquest extracte a totes les mútues.

La Formació Continuada al CLC

Caterina Noguer - Comissió de Formació Continuada

La Comissió de Formació Continuada es crea el curs 98-99, gairebé als inicis del Col·legi, amb el propòsit d'**aportar al nostre col·lectiu l'actualització de coneixements**. Any rere any, s'ha treballat en aquesta direcció, de manera que enguany hem pogut oferir seminaris, jornades i cursos, de contingut molt divers i actualitzat, alhora que s'han contemplat les diferents especialitzacions.

L'organització dels cursos l'hem basada, en part, en propostes provinents de diferents professionals interessats a impartir formació i, sobre tot, de peticions concretes dels nostres col·legiats. Tenim un sistema de recollida de dades informatitzades que ens permet fer-ne una anàlisi força fidedigne.

Les activitats realitzades durant el curs 2004-2005, segons l'ordre cronològic en què s'han impartit, són:

Seminari • Tècniques de fisioteràpia aplicada (5a edició i 6a edició)

Seminari • Terapèutica logopèdica en les seqüeles cerebrals

Curs • Disfuncions orofacials (8a edició i 9a edició)

Seminari • Els conceptes bàsics de la dislèxia (2a edició)

Seminari • Implicacions dels trastorns del llenguatge en l'adquisició dels aprenentatges instrumentals -2n nivell d'aprofundiment-

Jornada • Disfàgia. Impartida a Girona, Tarragona, Barcelona i Lleida

Curs • Mètode de l'accent. Mètode rehabilitador per a la veu i la parla

Curs • La informàtica aplicada a la logopèdia (4a edició)

Curs • Teràpia miofuncional en disfuncions orofacials -2n nivell d'aprofundiment- (1a edició)

Seminari • Implicacions dels trastorns del llenguatge en l'adquisició dels aprenentatges escolars - instrumentals, 1r nivell d'aprofundiment (2a edició)

Curs • Ritme i paraula

Curs • Logopèdia en l'atenció precoç

Jornada • Reeducació velotubàrica

Seminari • La lectura: processos i dificultats

Vetllem per la qualitat dels continguts i de la docència, fet que es posa de manifest en fer l'abstracció dels qüestionaris d'avaluació: **de mitjana, un 75% dels assistents valora la docència de molt bona. L'opinió davant dels continguts es diversifica, oscil·lant entre un 50 % de molt bons, un 40% de bastant i un 10% de poc.**

A l'hora de planificar la formació pel nou curs, hem fet el buidatge d'una mostra de 140 enquestes i n'hem tret el percentatge dels interessos per cursos, seminaris i jornades:

Dificultats lectoescriptura 44,37%

Disfèmia 34,51%

Logopèdia en dany cerebral 28,87%

Veu 24,65%

Trastorns del llenguatge 39,44%

Retard de parla 32,39%

Disfuncions orofacials 25,35%

Sords 7,75%

Alguns temes no queden reflectits pel fet que no hi estan anomenats, però els tenim presents com a altres peticions. També **hi ha cursos que tornem a programar per la seva alta acceptació.**

Els col·legiats agraeixen l'oferta que fem i ens ho demostren contribuint-hi majoritàriament, de tal manera que es poden dur a terme pràcticament el 99% dels cursos.

La nostra programació suscita molt interès també en diferents comunitats de l'Estat espanyol. Sovint assisteixen col·legiats d'altres autonomies i hem tingut demandes per exportar el nostre model de formació.

Un moment del Seminari de Disfàgia, impartit a Girona.

Proposta de programació curs 2005-2006

Acte d'Obertura del curs

- Presentació materials "tallers de llenguatge"
- Tema: lectura

Dies: dimecres 5 d'octubre, a les 18 h. A la seu del CLC

SEMINARIS

Implicacions dels trastorns del llenguatge en l'adquisició dels aprenentatges instrumentals - 2n nivell (2a edició)

Dies: 29 de setembre, de 17 a 21 h; 30 de setembre, de 10 a 14 h i de 17 a 21 h; 1 d'octubre, de 10 a 14 h – Durada 16 hores

Els conceptes bàsics de la dislèxia (3a edició)

Dia 11 de novembre 9.30 a 13.30 h i de 15.30 a 19.30 h – Durada 8 hores

Tècniques de fisioteràpia aplicada (7a edició)

Dies: 14 i 21 de gener de 2006, de 9 a 14 h i de 15.30 a 20.30 h - Durada 20 hores

Afàsies, deteriorament neuropsicològic, mètodes rehabilitadors

Febrer-març 2006

CURSOS

La informàtica aplicada a la logopèdia (5a edició)

Dies: 8 i 22 d'octubre i 5 i 19 de novembre de 10 a 14 h i de 16 a 19.30 h – Durada 30 hores

Disfuncions orofacials (10a edició)

Dies: 12, 19, 26 de novembre i 17 de desembre. De 10 a 14 h i de 15.30 a 19 h - Durada 30 hores

Mètode de l'accent (2a edició)

Dies: 18 i 25 de novembre de 17.30 a 21 h, i 19 i 26 de novembre de 9.30 a 14 h – Durada 16 hores

Teràpia miofuncional en disfuncions orofacials - 2n nivell (2a edició)

Gener-febrer 2006

FORMACIÓ ESPECÍFICA

Cursos, seminaris i jornades en fase de preprogramació per al primer i segon trimestre de 2006:

Seminari - Implicacions dels trastorns del llenguatge en l'adquisició dels aprenentatges de lecto - escriptura: en l'àmbit escolar i en la intervenció clínica - 1r nivell (3a edició) (continguts modificats)

Seminari - Implicacions dels trastorns del llenguatge en l'adquisició dels aprenentatges instrumentals: estudi de casos (3r nivell pràctic) (tercer trimestre de 2006)

Disfèmia curs teoricopràctic amb aportacions de diferents professionals

Jornada de tartamudesa Participació diferents professionals i discussió

Veü curs teoricopràctic que plantegi perspectiva global

Seminari de veü Participació de diferents professionals amb un marc pràctic

Curs - Logopèdia a l'atenció primerenca (0 a 6 anys) abril- maig de 2006

FORMACIÓ GENERAL

Seminari - Els neurogrames i la gestió dels temps

Curs - Anglès per a Logopedes

Fòrum Social per l'Educació a Catalunya¹

Carolina Carreras. Logopeda col·legiada núm. 1066

Els dies 25, 26 i 27 de febrer va tenir lloc a Barcelona el Fòrum Social per l'Educació a Catalunya. El marc no podia ser millor, el majestuós edifici de la plaça Universitat, la Central de la Universitat de Barcelona. Personalment un goig poder aprendre sota la mirada d'aquelles pedres antigues durant tres dies tot i que potser les seves aules es van quedar petites per a la ocasió.

Cinc euros era el que se'ns demanava als estudiants per poder gaudir durant tres dies (o dos, si ens ho mirem bé) de **seminaris, debats, taules rodones, activitats lúdiques...** Deu euros pels qui ja no són estudiants (si és que es pot dir així quan parlem de persones involucrades en el món de l'educació). De totes maneres, en vistes del poc control que hi havia a l'hora d'accedir al recinte, estic segura que més d'un va entrar a fer el xafarder sense haver abonat el que li pertocava. **La trobada va atraure a més de 1.500 persones de totes les edats interessades en aquest tema que ens afecta a tots, l'educació.**

Divendres a les 4 de la tarda es van obrir les portes del Fòrum amb una recollida d'informació molt ben organitzada, evitant així les cues, i una conferència inaugural molt entenedora, adequada a l'ocasió i que no va deixar indiferent a la unió de gent que hi havia. Paraules de Frei Betto (escriptor i ex-assessor del Govern de Lula) començaven a fer-nos pensar: **"l'educació és una arma política per fer persones felices" i "no estem en temps de canvis, sinó en un canvi de temps".**

A partir d'aquí van començar tots els actes que hi havia previstos, organitzats

de tal manera que a la mateixa hora hi havia diverses conferències i s'havia de triar. Aquest sistema va anar bé perquè es van poder oferir moltes activitats, però era un problema si t'interessaven diferents coses que es feien a la mateixa franja horària.

El Fòrum, que s'estava preparant des del juny del 2003, estava articulat en quatre eixos fonamentals:

- Educació en temps de globalització
- Quina educació, per a quina societat?
- Educació pública com a eix vertebrador del sistema educatiu
- Educar més que ensenyar

Cada dia es tractava un dels eixos i, gràcies a la feina dels redactors que assistien a totes les xerrades anotant el que es parlava, al final del Fòrum ja ens van poder presentar un manifest on s'hi reflectien **les idees més importants que havien sortit al llarg dels tres dies: lluitar per una educació universal, pública, laica i de qualitat on es promogui el respecte, el no sexisme, la consciència crítica, els valors democràtics...**

El Col·legi de Logopedes de Catalunya també va aportar el seu granet de sorra al Fòrum amb **el taller "Revicreda:**

la revista virtual dels alumnes amb deficiència auditiva d'ensenyament secundari". Amb aquesta xerrada pretenien donar a conèixer el que estan fent alguns CREDA de les comarques de Barcelona per tal de treballar d'una manera innovadora i motivadora amb els alumnes de l'ensenyament secundari. **Es tracta d'una revista virtual que elaboren els propis alumnes amb l'ajut de les seves logopedes.** D'aquesta manera es treballa tant el llenguatge oral com escrit alhora que fan ús de les noves tecnologies, treballen en equip i coneixen altres alumnes deficients auditius com ells, d'altres escoles de Barcelona. La xerrada es va fer diumenge dia 27 a les 10 del matí cosa que no va afavorir gaire l'afluència de gent tot i la bona predisposició i l'entusiasme de les ponents.

Vaig entrar al Fòrum una mica amb peus de plom ("a veure com anirà això?") i en **vaig sortir contenta, molt contenta, embriagada d'informació, de noves idees, de nous temes, d'energia i forces noves per tirar endavant i per seguir lluitant en el que faig cada dia: educació!** Alhora atabalada "quanta feina que tenim!" però sobretot decidida i convençuda que és cosa de tots, que si tothom hi posa el seu granet de sorra, al final tindrem una muntanya.

¹Podeu trobar a la web del Fòrum: www.forumeducacio.org, les relatòries de les Jornades del Fòrum Social per l'Educació a Catalunya, celebrades a Barcelona del 25 al 27 de febrer d'enguany. Hi trobareu una síntesi de cada activitat que s'hi va dur a terme, endreçades per eixos temàtics.

Algunes reflexions sobre el llenguatge i la comunicació

Pura Samper Más. Pedagoga i logopeda col·legiada núm. 435

En aquests darrers anys s'ha detectat en els nostres centres un increment notable de consultes i tractaments de nens de 2-3 anys amb retard de llenguatge. Fetes les corresponents observacions i proves mèdiques, podem veure:

- Absència d'antecedents familiars
- Absència de retard cognitiu
- No hi ha un trastorn generalitzat del desenvolupament
- No hi ha causes evidents de trastorns o malformacions anatomofuncionals
- Absència de trastorn o malaltia de tipus neurològic
- Existència d'un índex significatiu dels nens tractats que presenten hipoacúsies de transmissió. La majoria d'aquests pacients tenen una lleugera pèrdua que no explica per sí sola l'absència de llenguatge oral i que sí justifica la parla defectuosa amb un repertori fonemàtic molt limitat.

La descripció de l'exclusió de possibles causes i l'existència de les dificultats auditives que per sí soles no poden demostrar que el retard en l'aparició del llenguatge sigui motivat per aquesta qüestió, ens porta a plantejar-nos si la causa pot ser per una manca d'estimulació.

En alguns casos s'ha fet evident la ignorància o la negligència d'un determinat tipus de famílies que, en paraules dels mateixos pares, "no sabien què havien de fer amb el nen". Afortunadament, aquest model no és freqüent, però el que sí pot ser més corrent és la manca de comunicació entre els membres d'una família, però el fet d'esmentar aquest tema no ha de ser interpretat com un judici de valor gratuït en contra dels pares que segurament fan tot el que poden per criar els seus fills.

En la pràctica diària de la logopèdia es pot observar com alguns nens no parlen perquè no tenen res a dir, i no tenen res a dir perquè ningú els escolta en profunditat, posant els cinc sentits. Aquesta opinió pot resultar pessimista però la situació esmentada és real i és producte de la sobreocupació dels progenitors, que després de les seves activitats laborals en prou feines poden estar receptius a les demandes dels fills.

Sembla ser que la tendència de la nostra societat sigui, malgrat Internet i els mòbils, la incomunicació o la pèrdua de qualitat de la comunicació "tête a tête". La pràctica de xatejar ens permet "comunicar-nos" amb moltes persones tant de la mateixa ciutat com d'altres indrets més llunyans, però mentre "parlem" no podem veure'ls l'expressió facial ni tant sols captar les emocions

pel to de veu, ni tant sols saber si aquella persona és en realitat qui diu ser. De fet, és millor no prioritzar aquest tipus de comunicació en perjudici de la interacció amb el nostre entorn immediat i el que sí fóra bo seria millorar el tracte amb aquest entorn i fer possible un diàleg humà i ric en matisos i sentiments.

Heus aquí la paradoxa: **l'era de les tecnologies ens ha portat grans avenços i ens ha facilitat moltes millores en tots els àmbits de la nostra vida quotidiana.** Ha desplegat un ventall amplíssim en l'àmbit del lleure i de la diversió, fins el punt que no sabríem viure sense tot això, però **sovint els arbres no ens deixen veure el bosc i caiem en el parany de pensar que una societat altament tecnificada és una societat altament civilitzada.** Res més lluny d'això perquè s'ha vist que cultures no tecnològiques estan exemptes de determinats mals de la nostra societat, com poden ser els trastorns emocionals tant d'adults com d'infants.

S'ha començat parlant del nen i el retard del llenguatge i s'ha acabat fent una anàlisi de l'era de les comunicacions, perquè un tema i l'altre estan força vinculats si tenim en compte el caràcter engrescador de la multicomunicació que ens serveix tant en l'àmbit professional com en el lleure, que ens permet ampliar el nostre camp de coneixements i també interactuar amb més persones, reals o virtuals.

Com a conclusió, **podríem dir que l'evolució del llenguatge dels nostres infants passa per l'atenció directa i absoluta de nosaltres, els adults.**

Només així s'estableix una comunicació total i emocionalment sana, i que totes les altres opcions no queden excloses sempre que s'utilitzin de forma complementària o com a mitjà de comunicació alternatiu en les disminucions físiques o sensorials corresponents.

En definitiva, perquè el nen sigui un sistema obert de comunicació hem de crear-li la necessitat d'expressar-se per fer-nos saber què vol i què sent; només d'aquesta forma fluirà la paraula per designar la cosa.

La comunicació facilitada

Eva Estrada i Barbarà. Logopeda

Autisme: malaltia, dèficit, patologia o desenvolupament atípic?

“Ser Autista és una manera de ser. Encara que no sigui la manera “normal”, la vida d’una persona autista pot ser tan satisfactòria i feliç com la de qualsevol altra persona”

Angel Rivière

Amb quina definició de l’autisme us quedaríeu?

Aquest any he tingut la sort de viure una experiència inoblidable. He assistit a un curs anomenat “Dialogare con l’Autismo” impartit a Padova (Itàlia). Pel títol ja us podeu fer una idea del contingut; es van tractar **diferents sistemes comunicatius per comunicar i apropar-nos a les persones autistes**. Entre aquests sistemes trobem la **Comunicazione Facilitata**, tècnica que fins llavors jo desconeixia i que encara no sé si s’aplica al nostre país.

El curs “Dialogare con l’Autismo” estava dirigit a professionals, mestres i pares que estiguin en contacte amb nens o joves autistes. El van organitzar tres associacions del Veneto: Associazione Autismo Padova, Insieme per comunicare i F.A.R.C.E.L.A. con l’autismo e i DGS. El curs l’imparteixen una neuropsiquiatra, una pedagoga i una logopeda, que estan especialitzades en aquest tipus de comunicació i formen part de l’organisme oficial d’aquesta disciplina. Aquest organisme professional s’encarrega de regular l’exercici correcte d’aquesta tècnica. Aquesta organització té tres figures bàsiques: el formador, que ensenya la tècnica; el supervisor, que controla la bona aplicació d’aquesta en cada un dels casos, i el facilitador, que està en contacte directe amb diversos subjectes autistes. Per formar part d’aquest equip s’ha de seguir tot el procés formatiu pertinent.

El curs parteix de la idea que l’autisme és una alteració cerebral biològica que influeix en les habilitats de la persona per comunicar, per tenir relacions amb els altres i per respondre de manera apropiada a l’entorn. Algunes persones amb autisme són relativament d’alt funcionament, amb intel·ligència intacta, però tampoc obliden que d’altres pateixen un retard mental de lleu a greu, són mudes o pateixen un greu retard del llenguatge. L’autisme fa semblar a algunes persones, tancades en si mateixes i silencioses, mentre d’altres semblen atrapades en comportaments repetitius i models rígids de pensament. **Encara que les persones autistes no tinguin totes les mateixes característiques i dèficits, tendeixen a compartir els mateixos problemes socials, comunicatius, motrius i sensitius**, i aquests tenen una influència previsible del seu comportament.

Des d’aquest punt de partida es desculpabilitza els pares; ells no són responsables ni culpables del problema, se’ls dóna una importància vital en el desenvolupament dels seus fills, són la primera condició sense la qual no es pot començar cap projecte de CF. Aquesta idea que a molts de nosaltres ens pot semblar òbvia, és una tendència que va una mica en contra de la opinió en general que es té de l’autisme a la resta de l’estat italià.

Una de les tècniques que utilitzen a l’associació és la **Comunicació Facilitada (CF)**. **La CF és un sistema alternatiu i augmentatiu de comunicació que va idear la educadora Rosemary Crossley a Melbourne (Austràlia)**. Va començar utilitzant aquesta tècnica amb nens que tenien compromès el llenguatge verbal i necessitaven altres vies de comunicació. Els primers usuaris van ser, la majoria, nens amb paràlisis cerebrals, més tard ho van provar els autistes. La tècnica va arribar a Itàlia mitjançant la senyora Patrizia Cadei, la mare d’un nen autista que va aprendre aquesta tècnica a Estats Units

de la mà del professor Biklen, deixeble de la Rosemary Crossley.

La CF és un seguit d’estratègies encaminades a aconseguir el desenvolupament de la millor habilitat comunicativa possible en persones que no tenen un ús del llenguatge verbal o aquest és limitat, incoherent o estrany, i per les quals l’habilitat per indicar autònomament no es realitza de manera coherent. El que la CF vol és ajudar a la persona a expressar-se de manera eficaç donant tots els matisos que consideri oportuns i si cal portant la contrària a l’interlocutor. L’ús de la CF no exclou altres formes de comunicació que segons el context i/o les habilitats del subjecte poden resultar més eficaces i immediates. La CF s’ha de generalitzar al major nombre de contextos possibles i amb diferents i gran nombre de facilitadors, per tal d’obtenir el major grau d’autonomia possible.

A grans trets, la tècnica consisteix en que la persona autista comuniqui a través de la paraula escrita, ja sigui amb una màquina d’escriure, un ordinador o un comunicador. Això no vol dir que deixi d’utilitzar altres formes de comunicació efectives.

La seva creadora defineix aquest mètode com un entrenament a la comunicació; **primer caldrà entrenar la capacitat de l’autista per triar**. El seu nivell de lectura també serà un aspecte important a investigar, perquè encara que creiem que no sap llegir o escriure potser que ens sorprengui fent el que havia semblat impensable. Abans de començar el projecte, **el formador i el supervisor han de valorar la idoneïtat del candidat i el seu entorn**, les seves habilitats i limitacions tant físiques com intel·lectuals. Han de valorar les possibilitats reals que la CF funcioni, ja que si es comença i s’ha de deixar a mitges perquè hi ha alguna cosa que no funciona els resultats poden ser catastròfics i frustrants.

Un cop donat el vistiplau, el que fa el facilitador és començar a donar un suport físic i emotiu a l'autista perquè aquest pugui comunicar. El facilitador subjecta una part del cos del facilitat perquè pugui digitar o assenyalar les caselles o tecles que té al davant. Normalment es comença a donar el suport al dit que assenyala, i a mesura que el facilitat va adquirint una major capacitat per a assenyalar es va pujant l'ajuda a nivell de canell, d'avantbraç, colze, espatlla... Es tracta d'un entrenament singular del dit i en general de tot l'ésser. A mesura que el facilitat va escrivint, el facilitador va dient les lletres i al final cada paraula, però mai el mira a la cara directament. En cas que s'hagi equivocat i no se n'hagi adonat, el que es fa és enretirar-li el braç del teclat de manera que se n'adoni o aconsegueixi desactivar la perseveració. També cal entrenar aquesta capacitat de connectar el braç amb la ment i ser capaç de deixar d'escriure per tal que ell mateix pugui fer la correcció sense ajuda.

Val a dir que per comunicar-nos amb aquesta tècnica cal tenir una mica de paciència, perquè l'escriptura és lenta, però també cal tenir en compte que és una comunicació molt més rica que les altres. **Amb aquest sistema la persona autista utilitza les seves paraules i és capaç d'expressar les seves pròpies idees i de donar tots els matisos que cregui pertinents.** L'estructura del llenguatge escrit que en deriva, és una mica peculiar, pot semblar poètica, però totalment comprensible i funcional.

El facilitat ha de ser subjecte actiu del seu projecte, és a dir a de ser capaç de fer propostes, expressar els seus desacords i els seus estats d'ànim. **Tot el seu entorn ha d'estar al corrent del projecte per tal de caminar tots en una mateixa direcció.** El projecte només es durà a terme en cas que els pares hi estiguin d'acord i adquireixin un compromís ferm, perquè al cap i a la fi, són els que estaran

més hores amb el facilitat i els que l'ajudaran a anar integrant i automatitzant el sistema.

Aquest sistema de comunicació pot semblar increïble, de fet a mi m'ho va semblar quan vaig començar a conèixer-lo. És difícil creure que el facilitador no està manipulant el que l'autista realment vol dir, però us puc assegurar que funciona. Hi ha autistes que un cop han començat amb aquesta tècnica han aconseguit donar un gir complet a la seva vida. Des de persones autistes que han aconseguit arribar a la universitat a persones que han aconseguit comunicar quan se'ls havia etiquetat de muts o inútils.

L'últim dia de la part teòrica del curs, van venir alguns nens i joves autistes a donar-nos una lliçó sobre el que eren capaços de fer. Es van posar davant de l'ordinador amb el seu facilitador al costat i ens van sorprendre amb moltes comunicacions. Aquí us n'explico algunes a mode d'exemple i sempre amb el consentiment dels seus autors.

Una nena de catorze anys amb autisme i pròtesi auditiva que abans d'utilitzar la CF estava sempre fora de classe amb crisis autolesionants ens escriu: *Dic que som de veritat nois tant plens de voluntat després d'aquest compromís curs creure en nosaltres.*

Un noi de vint anys que ja escriu sense ajuda física respon dues preguntes escrites del públic. La primera és que ens digui què voldria deixar de sentir dir sobre les persones autistes, i ens respon *que són tipus amb retard mental.* A la segona pregunta una mare li demana que pot fer per ajudar el seu fill petit amb autisme, i el noi li diu: *Llacunes tenen en la consciència comunicativa però l'escrit va millor la emoció ens trenca l'ús de la veu. Si mares doneu espai al dolor autoimposat però us aixequieu buscant les persones competents callades no estareu*

a plorar sense saber que fer. Amb la CF he renascut. Bon renaixement a tots de tot cor.

Després de fer el voluntariat i el curs sobre aquesta tècnica estic convençuda que és una bona estratègia per a molta gent, i que val la pena tenir-la en compte.

A partir d'aquí, **crec que ens hauríem de replantejar la idea que tenim sobre les persones autistes, i reflexionar si realment les estem ajudant en la seva comunicació diària. **Autisme: malaltia, dèficit, patologia o desenvolupament atípic?****

El curs parteix de la idea que l'autisme és una alteració cerebral biològica que influeix en les habilitats de la persona per comunicar, per tenir relacions amb els altres i per respondre de manera apropiada a l'entorn.

Comissió de Logopedes d'Atenció Primerenca (CLAP)

En les trobades del grup de logopedes que treballem en la franja 0-6 anys (CLAP) estem treballant força i amb entusiasme. Una de les accions fetes ha estat treballar sobre uns quadres explicatius elaborats per **Anna Canadell, Mariona Ruana i Cristina Tomás** sobre les característiques pròpies dels serveis que des de l'administració, i per tant gratuït per a l'usuari, existeixen atenent als nens: CDIAP, CSMIJ, EAP, CREDA.

Ens complau publicar-lo a la Revista i així compartir la feina feta amb tots. Al CLAP estem oberts a rebre tota mena d'observacions al respecte.

Per continuar treballant us recordem que la propera trobada serà el pròxim setembre.

Us esperem a tots!

CDIAP	Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç
Organisme responsable	Departament de Benestar i Família
Descripció	Servei adreçat als infants que presenten trastorns en el seu desenvolupament o risc de patir-los. L'objectiu és que aquests infants rebin l'estimulació que pugui facilitar el seu desenvolupament. Alhora que també es realitza una tasca assistencial i preventiva.
Edat d'atenció	Infants de 0 – 6 anys
Professionals que intervenen	<ul style="list-style-type: none"> • Neuropediatra • Psicòleg • Pedagóg • Fisioterapeuta • Psicomotricista • Logopeda • Treballador social
Com accedir-hi	Full de derivació per part de: <ul style="list-style-type: none"> • Pediatra • Hospital (neuròleg, infermera...) • Escola bressol • Escola ordinària • EAP • Iniciativa pròpia

CREDA	Centre de Recursos Educatius per a Deficients Auditius
Organisme responsable	Departament d'Educació
Descripció	Servei dirigit a donar suport a l'activitat dels mestres i professors per donar atenció als alumnes amb dèficits auditius o trastorns del llenguatge. Realitzen valoració psicopedagògica, el seguiment dels alumnes, donen orientacions a les famílies i proporcionen als mestres assessorament psicopedagògic i material didàctic adaptat.
Edat d'atenció	Infants de 3 – 18 anys
Professionals que intervenen	<ul style="list-style-type: none"> • Psicòleg • Pedagóg • Audioprotesista • Logopeda
Com accedir-hi	Full de derivació per part de: <ul style="list-style-type: none"> • Pediatra • EAP • ICASS • CDIAP • EAIA • Serveis socials

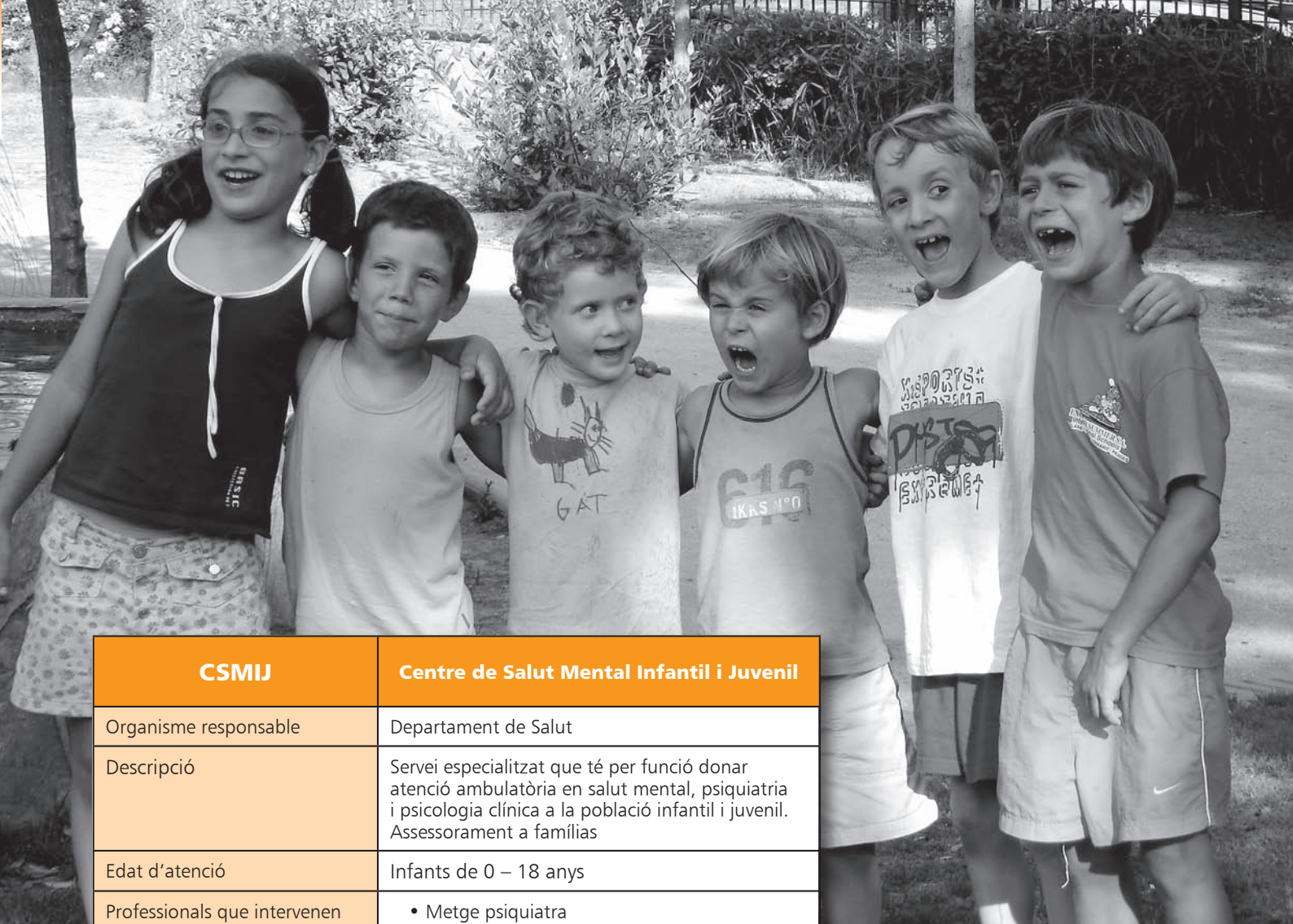

Foto Elena Feliu

CSMIJ	Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil
Organisme responsable	Departament de Salut
Descripció	Servei especialitzat que té per funció donar atenció ambulatoria en salut mental, psiquiatria i psicologia clínica a la població infantil i juvenil. Assessorament a famílies
Edat d'atenció	Infants de 0 – 18 anys
Professionals que intervenen	<ul style="list-style-type: none"> • Metge psiquiatra • Psicòleg • Treballador social
Com accedir-hi	Full de derivació per part de: <ul style="list-style-type: none"> • Metge de capçalera • Pediatra • EAP- ICASS • CDIAP • EAIA • Serveis socials

EAP	Equip d'assessorament psicopedagògic
Organisme responsable	Departament d'Educació
Descripció	Servei educatiu format per un equip interdisciplinari que té per objectiu l'assessorament i l'orientació psicopedagògica als centres educatius perquè aquests puguin respondre adequadament a les diverses necessitats educatives que presenten els alumnes al llarg de la seva escolaritat.
Edat d'atenció	Infants de 3 – 18 anys
Professionals que intervenen	<ul style="list-style-type: none"> • Psicòleg • Pedagog • Treballador social
Com accedir-hi	<ul style="list-style-type: none"> • Escola ordinària • CDIAP • Escola bressol (en el cas de nens amb necessitats educatives especials) • Pares d'alumnes

e-logopèdia (VIII)

Andreu Sauca i Balart, col·legiat 101

... el naixement d'una Associació renova el panorama de les TIC en logopèdia...

Llarg és el camí recorregut per la logopèdia en això que anomenem "noves tecnologies". En els capítols previs d'aquesta secció n'hem fet el repàs d'algunes, i hem donat unes bases per facilitar-vos el seu coneixement. Tocava ara, doncs, començar a entrar ja en detalls i oferir informació concreta del panorama tecnològic que, com a logopedes, ens afecta i beneficia.

No obstant i això, volem demorar un número més l'esmentat apropament, perquè **s'ha produït una novetat que cal que es conegui**. Especialment, tenint en consideració que a la iniciativa hi col·laboren diversos col·legiats del CLC.

Tot va començar quan un grup de logopedes, repartits per tota la geografia de l'Estat, es reuniren per **iniciar l'estudi del panorama de les TIC (Tecnologies de la Informació i la Comunicació) aplicades a la logopèdia**. Després d'uns quants treballs, diversos cursos i moltes reunions a través d'Internet, decidim finalment la constitució d'una **Associació que doni cobertura a tots els nostres esforços i permeti conèixer millor, enriquir i difondre aquests coneixements**.

Així doncs, el dia 12 de març de 2005, a l'empar de la Llei Orgànica 1/2002, de 22 de març, i normes complementàries, es fundava en Madrid una nova Associació amb la denominació **Logopedia Digital (Asociación Profesional para el Desarrollo de las TIC en Logopedia)**. Es tracta d'una

Associació espanyola, de caràcter científic i professional, i sense ànim de lucre, amb les finalitats següents:

- **Divulgar les TIC en el treball diari** de tots aquells professionals que intervenen en el camp, l'estudi científic; **la prevenció, el diagnòstic i la intervenció de les alteracions de la comunicació i del llenguatge humà**; incloent-hi tots els seus processos i funcions, tant a nivell receptiu com expressiu, tant en l'àmbit del llenguatge oral com de l'escrit; així com, de qualsevol altra forma de comunicació no verbal.

- **Donar a conèixer les aplicacions multimèdia de les noves tecnologies** davant diferents alteracions i/o diferents tipologies relacionades amb els problemes de comunicació, llenguatge, parla i veu, i dirigint-nos de forma prioritària a la intervenció i la pràctica diària.

- **Conèixer els diversos materials informàtics** (software i hardware) existents a la Xarxa i en el mercat i treballar sobre les adaptacions que d'aquests recursos se'n puguin fer, per poder-los treballar a les aules d'audició i llenguatge, als gabinets de logopèdia i/o en la pròpia aula ordinària.

- **Donar suport i propiciar tota iniciativa que redundi en l'estudi i utilització** de les noves tecnologies i la seva aplicació en el tractament del llenguatge, l'audició, la fonació o articulació i la comunicació tant verbal com no verbal de l'individu.

- **Desenvolupar activitats de formació específica** i participar en altres activitats relacionades amb els fins de l'Associació. Dites activitats podran tenir la forma de congressos, de jornades d'intercanvi d'experiències i de cursos de formació específica, dirigits a professionals que es mostrin interessats en l'ús de les TIC en el camp de la logopèdia.

- **Assessorar tots els organismes públics o privats que ho sol·licitin**, en qüestions relacionades amb l'Associació o els seus objectius.

Per a la consecució d'aquests objectius, l'Associació es proposa dur a terme activitats com la participació en congressos, jornades o cursos de formació amb la finalitat de divulgar, bé de forma individual per part dels seus membres o com a col·lectiu, en representació de tots, les aplicacions de l'ordinador en el desenvolupament i rehabilitació de la comunicació, el llenguatge, la parla i la veu. Aquests cursos, jornades o congressos formatius podran ser organitzats per la pròpia Associació o bé en col·laboració amb altres organitzacions nacionals i internacionals. També, l'elaboració i redacció pròpia, d'articles de marcat caràcter científic relacionats amb la temàtica exposada, així com la col·laboració amb altres professionals no pertanyents a l'Associació en la confecció de publicacions de caire científic: llibres, actes, dossiers i articles a revistes. L'Associació també presentarà informacions o documents divulgatius explicant diverses experiències amb aquest tipus de recursos: tríptics, demostracions, documents a Internet, participació en fòrums, en llistes de correu, etc.

Amb la finalitat de difondre els coneixements de nous recursos i materials, així com de servir de punt de trobada entre tots els afiliats i socis, l'Associació es planteja diversos mitjans com l'organització de congressos o jornades; l'elaboració d'una revista electrònica, **Logopedia Digital**, de difusió interna, on tinguin cabuda articles científics i serveixi de mitjà de comunicació entre els propis associats.

L'Associació està construint la web www.logopediadigital.org, on es contemplaran diversos apartats dedicats a informacions diverses sobre formació i recursos de programaris informàtics, així com de notícies d'incidències, amb un fòrum, l'accés a la revista en format digital, a documents elaborats pels propis associats i a diversos enllaços re-

RACÓ DEL PROGRAMARI

TRUC SEL·LECCIONAT

1 Alliberar memòria RAM

Després d'una bona estona de treballar amb el PC, podem notar que va molt més a poc a poc i fins i tot es penja de tant en tant. Això es deu a que els programaris fan un bloqueig de part de la RAM que han fet servir, ocasionant el que diem "fragmentació de memòria". Amb un petit script podem alliberar aquesta memòria, forçant el PC a descarregar el contingut de la memòria a l'arxiu d'intercanvi de forma que recarregui tota la informació activa en la memòria i descarti la no útil. Per fer-ho: obrim el bloc de notes de Windows i depenent de la memòria del nostre ordinador escriurem els següents valors: **Si teniu menys de 128 Mb de RAM: Mystring=(16000000). Si teniu 128 Mb de RAM o més: Mystring=(80000000)**

Ara deseu l'arxiu en el lloc que vulgueu, amb el nom "lliberar.vbe" (és important posar l'extensió .vbe).

Ara farem doble clic sobre l'arxiu que acabem de crear i windows refrescarà la memòria RAM.

2 Mostrar un missatge a l'iniciar l'ordinador

Podem configurar el PC perquè a l'inici mostri un missatge amb el text que nosaltres vulguem (per recordar alguna cosa important, per donar instruccions als usuaris... Per configurar-lo només cal fer el següent: **farem clic a INICI i després a Executar**, en el quadre escriurem **regedit** i premem Acceptar. Ara obrim les branques de l'arbre fins entrar en: **[HKEY_LOCAL_MACHINE\SOFTWARE\Microsoft\WindowsNT\CurrentVersion\WinLogon]**.

Aquí modifiquem el valor de *legalnoticecaption* amb el títol del missatge. I modifiquem el valor de *legalnoticecaption* amb el text del missatge i ja està. La propera vegada que reiniciem el PC mostrarà aquest missatge. (**NOTA:** cal anar amb cura utilitzant el *regedit*).

WWW

Webs personals de col·legiats:

Si teniu web personal i voleu comunicar-lo a la resta de col·legiats en aquest espai, envieu un c/e al CLC, a l'atenció d'Andreu Sauca, indicant el vostre nom, núm. de col·legiat/ada i la URL de la vostra web

Col. 015: <http://asauca.net>

Col. 101: <http://sergiveu.hotmail.com>

ALTRES:

<http://e-logopedia.net>

<http://groups.msn.com/elogopedia>

<http://arsys.es>

lacionats amb la temàtica que és objecte de l'Associació. Podran formar part de l'Associació totes les persones físiques i jurídiques que, lliure i voluntàriament, tinguin interès en el desenvolupament dels fins de l'Associació d'acord amb els següents principis:

- Les persones físiques, majors d'edat, amb capacitat d'obrar i que no estiguin subjectes a cap condició legal per l'exercici del dret. S'adquirirà la condició de soci mitjançant la sol·licitud per escrit de l'interessat dirigida al president de l'Associació.
- Les persones jurídiques, amb un acord previ exprés del seu òrgan competent.
- Serà requisit indispensable, en el cas dels professionals que estiguin dedicats a l'àmbit de l'educació (mestres especialistes en audició i llenguatge, psicòlegs, pedagogs o psicopedagogs) del sanitari (logopedes, foniatres, audiòlegs) i/o de l'àmbit familiar i educadors o totes les persones comparteixin els fins de l'Associació i coincideixin en el desig de fer un ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en el camp de la parla, la veu i el llenguatge.

Dins de l'Associació existiran les següents classes de socis:

- Socis fundadors, que són aquells que participaren a l'acte de constitució de l'Associació.
- Socis de número, que seran els que ingressin després de la constitució de l'Associació. Estaran constituïts per professionals de la branca educativa o sanitària.
- Socis col·laboradors, que pels seus especials interessos i suport a l'Associació hagin merescut el reconeixement de la pròpia Associació. Estaran constituïts per familiars, estudiants, educadors, monitors i resta de personal interessat per l'aplicació de les TIC en la logopèdia. Un soci col·laborador pot

convertir-se en numerari quan reuneixi les condicions de professionalitat que estan establertes.

- Socis d'honor, els que pel seu prestigi o per haver contribuït de forma rellevant a la dignificació i desenvolupament de l'Associació, es facin mereixedors de tal distinció. El nomenament dels socis d'honor correspondrà a l'Assemblea General a proposta de la Junta Directiva.

Associació

Logopedia Digital

C/ Dr. Wenceslao Martínez, 24

23700 – Linares (Jaén)

www.logopediadigital.org (en construcció)

Sol·licitud d'informació i inscripcions:

Aquells que esteu interessats en rebre més informació, i en associar-vos a Logopedia Digital, podeu omplir el formulari que trobareu a:

<http://e-logopedia.net/logopediadigital> o podeu enviar un c/e a

logopediadigital@e-logopedia.net amb les següents dades:

- Nom i cognoms
- A/e de contacte
- Professió
- Telèfon
- Província
- País

Llibre

Manual de la Afasia y de la Terapia de la Afasia

Autor: Helm-Estabrooks, Albert
2ª edición. Editorial Médica-Panamericana

Aquesta segona edició, tal i com el nom indica, ens ofereix un manual molt complet i actualitzat sobre l'afàsia. Consta de set capítols repartits de la següent manera:

El primer capítol ens aporta un recordatori necessari sobre bases teòriques del funcionament de les àrees del llenguatge normals i de les patològiques. Ens descriu les síndromes afàsiques establint una clara relació entre el cervell i el llenguatge en condicions normals. Ens remarca la importància del pronòstic de les afàsies, no tan sols des de el punt de vista de l'afectació del llenguatge i de la patologia en si, sinó també dels altres factors mèdics que incideixen en la funció lingüística del pacient afàsic.

Així doncs, ja que les diferents síndromes afàsiques són produïdes per etiologies diverses lligades a la patologia vascular, hem de tenir en compte que hi haurà diferents graus de recuperació i que hem de tractar l'afàsia en la seva totalitat, és a dir, tractar la persona en la seva globalitat i no tractar el trastorn específic.

Hi ha un apartat que ens parla del diagnòstic i de la classificació de les afàsies segons el grau de fluïdesa de la parla i la longitud de la frase, segons el grau de preservació de la comprensió auditiva, segons capacitat de repetició i les afàsies no classificables. També ens mostra aspectes qualitius amb exemples pràctics que reflecteixen clarament aquesta síndrome. Ens parla també de l'avaluació de l'alèxia i l'agrafia en totes les seves modalitats, com també ens proposa algunes eines per mirar aquestes capacitats de manera informal.

El segon capítol ens parla sobre el diagnòstic neurològic i cognitiu amb les diferents tècniques existents. Mostra uns casos pràctics amb alteracions diferents que ens apropa a qüestionar-nos si els resultats obtinguts en les diverses avaluacions realitzades siguin verídics, és a dir, que a part de l'alteració que es vegi afectada no hi hagi una altra causa mèdica que influeixi en els resultats obtinguts.

El tercer capítol del manual ens aporta un treball global que el logopeda haurà de tenir en consideració si hi ha aspectes cognitius afectats, com l'atenció, memòria, funcions executives i capacitats viso-espacials, abans de començar el tractament específic del llenguatge. Així doncs aquestes funcions alterades hauran de formar part del protocol del tractament de l'afàsia. Per altra banda s'haurà de valorar els processos metacognitius, com la intuïció, grau de motivació, nivell d'autocontrol, etc.

Els capítols 4, 5 i 6 ofereixen programes terapèutics per millorar diferents capacitats del pacient amb afàsia. Concretament **el capítol quart**, ens parla de com millorar l'expressió verbal estimulant l'ús de la parla proposicional, de manera que el pacient obtingui una parla més funcional. Aquest treball es realitza mitjançant el programa de control voluntari de produccions involuntàries (CVPI).

Un altre tractament és el de la perseveració de les afàsies. Consisteix bàsicament en reduir les perseveracions verbals recurrents que bloquegen la recuperació i la producció de les paraules o de les rutes d'accés al lèxic que se'ls pretén ensenyar (TPA).

Una altra teràpia és la de l'entonació melòdica (TEM), on l'objectiu és estimular la recuperació de la parla proposicional en subjectes que tenen un greu dèficit de comunicació per tenir greus problemes de fluïdesa.

L'últim programa d'aquest apartat és el de producció sintàctica per a l'afàsia (PPSA). Consisteix bàsicament en millorar la capacitat del pacient quan ha de fer preguntes o bé mantenir una conversa. Solen ser per pacients amb agramatisme, on el pacient omet articles, preposicions...

El cinquè capítol ens parla de diferents programes per millorar l'expressió no verbal. Concretament parla de la teràpia d'acció visual (TAV). Està adreçada a

aquells pacients que presenten pobresa en l'expressió oral proporcionant una comunicació funcional amb l'utilització de gestos representatius autogenerats.

Un altre programa és el del dibuix comunicatiu (PDC). Pensat per aquells pacients amb afàsia que no poden comunicar-se per mitjà de la parla o de l'escriptura però que si que poden fer-ho mitjançant el dibuix.

Una altra teràpia és la dels anagrames, còpia i record (TACR). Per aquelles persones que tenen una parla oral i escrita limitada. Consisteix en millorar la seva escriptura de manera que puguin suplir els dèficits de la parla oral.

També presenta l'opció dels sistemes augmentatius i alternatius per aquelles persones amb afàsia greu i no és possible una recuperació del llenguatge oral funcional.

El sisè capítol parla del tractament per a l'afàsia de Wernicke (TAW), per tal de millorar la comprensió dels missatges orals.

Els paràmetres a treballar aniran dirigits a millorar la comprensió auditiva mitjançant un enfocament cognitiu (ECICA). Aquest programa encara es troba en fase experimental, però hi ha resultats preliminars positius, i per aquest motiu està inclòs en el manual.

El setè capítol ens parla d'altres enfocaments per al tractament de l'afàsia que poden incidir positivament en el pacient. Concretament parla de la teràpia de grup. Presenta diferents experiències a l'Hospital de Boston i a la Universitat d'Arizona. Fomenta el treball en grup per als familiars, de manera que tot un equip de professionals els facin saber els temes més importants per a les persones amb afàsia.

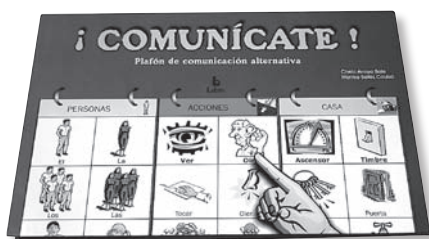
Un altre factor que pot millorar el tractament pot ser la farmacoteràpia. Aquest tema també està en procés d'investigació, però alguns resultats mostren efectivitat a nivell dels neurotransmisors, en tant que són els encarregats d'enviar missatges electroquímics d'una neurona a l'altre. El tipus de fàrmacs s'aplicaran en funció de si són per un pacient amb afàsia fluïda o no fluïda.

L'últim apartat reflecteix els efectes psicosocials de l'afàsia i les seves implicacions legals.

Trobo especialment interessant pels logopedes tot l'apartat dels programes terapèutics, ja que en totes les seves modalitats ens presenta:

- Quins són els candidats per a l'aplicació del programa
- Quina és l'estructura del programa
- Antecedents i fonaments del programa
- Metodologia
- Preparació d'una sessió molt detallada del programa a aplicar
- Presentació dels estímuls
- Estratègies d'aplicació
- Presentació de casos clínics
- Material, tècniques de registre, fulls de seguiment i avaluació...
- Avaluació dels resultats del tractament i criteris per a la valoració de seguir aplicant el programa o no

Anna Civit i Canals, degana del CLC

!Comunícate!

Plafón de comunicació alternativa

Chelo Arroyo Bote i Montse Sellès Coubó

Editorial Lebón

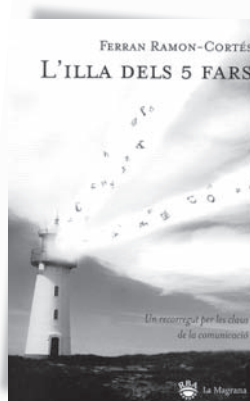
Plafó de comunicació alternativa en llengua castellana. Consisteix en una carpeta de (43x27x5 cm) que conté més de 1.000 imatges i símbols, degudament classificats en tres blocs que són:

Bloc esquerre, que conté unes cartolines plastificades en les que trobem: Presentació: abecedari i números, meteorologia - colors- signes, persones, oficis, establiments, flora i fauna, transports, documents, banc, bar-restaurant, espectacles- oci, esports, cartolines en blanc.

Bloc central, on trobem: Seqüències temporals, mesures, contraris, accions, celebracions, cartolines en blanc.

Bloc dret, que inclou el següent material: Mes/dia de la setmana, sistema monetari de l'euro, casa, alimentació, ferreteria, complements, llibreria, papereria, sanitat.

Aquest plafó ha estat creat com un mètode d'ajuda personal per fer-lo servir en qualsevol procés de rehabilitació o adquisició del llenguatge, en persones que presenten greus dificultats en l'ús de la parla o en aquelles situacions comunicatives en les que l'usuari es troba davant d'una llengua desconeguda; així doncs, li faciliten una eina per expressar necessitats, sentiments, emocions, etc.

L'illa dels 5 fars

Autor: Ferran Ramon – Cortés

Editorial: RBA La Magrana

1a edició: febrer del 2005

El llibre que presentem és d'en Ferran Ramon-Cortés (1962), llicenciat en Ciències Econòmiques i Empresarials a ESADE (1987), i que s'ha dedicat durant els darrers anys a l'estudi de la comunicació personal.

És director general de Tiempo / BBDO i professor de la BBDO University, i ofereix seminaris de comunicació personal a diferents universitats i institucions.

L'illa dels 5 fars és el seu primer llibre i en els 7 capítols de què consta ens presenta d'una manera molt amena i captivadora les claus de com ser capaç de comunicar-se tant davant de mil persones com d'una; a la feina o a la nostra vida personal.

L'obra està estructurada en forma de faula i és de molta utilitat a tots aquells que es pregunten com fer arribar els seus missatges de forma entenedora.

Material

Atos Medical y el paciente laringectomizado - Provox, sistemas de rehabilitación vocal para pacientes laringectomizados

Santiago Pesas

A/e Santiago.Pesas@atosmedical.com

Atos Medical Spain SL

La óptima integración social de los pacientes sometidos a laringectomía es un aspecto siempre presente durante el diagnóstico, el tratamiento y el posterior seguimiento de la evolución post quirúrgica de dichos pacientes.

Un elemento de especial relevancia, es la recuperación de la capacidad de comunicación verbal con el entorno social al incidir directamente en la calidad de vida. Tradicionalmente se ha considerado la voz erigmo-fónica (esofágica) como la alternativa de elección.

Los desarrollos tecnológicos actuales permiten presentar más de una alternativa, entre éstas está la rehabilitación vocal mediante fístula tráqueo-esofágica y prótesis interna de voz. En prácticamente todos los países de la Unión Europea y Estados Unidos, es cada vez mayor el número de cirujanos, logopedas y pacientes que coinciden que, en la mayoría de casos, las prótesis de voz pueden ofrecer una rehabilitación más rápida y más confortable.

Atos Medical es una empresa dinámica y en expansión fundada en 1986. Nuestro objetivo es mejorar la calidad de vida de las personas con ayuda de soluciones innovadoras e informar

Uno de nuestros objetivos es informar, lo más extensa y rigurosamente posible, a aquellos profesionales de la salud que de una forma u otra pueden intervenir en el proceso de rehabilitación, sobre alternativas en la rehabilitación vocal en pacientes laringectomizados. Sin duda el profesional logopeda es un eslabón muy importante en este proceso, por ello nuestro interés en presentar nuestra gama de productos y ofrecernos en colaborar con el Col·legi de Logopedes de Catalunya

Cartes dels lectors

A la Comissió de Perits Judicials vam rebre una sèrie de preguntes que, encara que s'han respost telefònicament, pensem que són d'utilitat per a tothom:

1) **Tinc un gabinet privat i m'han demanat una valoració d'un noi que ha patit un accident de trànsit i té seqüeles. Vol un informe per a una inspecció mèdica al tribunal mèdic de la seva localitat, per a una sol·licitud d'invalidesa. Com a logopeda col·legiat, puc fer-lo?**

2) **Un advocat m'ha demanat un peritatge judicial per a un nen i no estic a la Comissió de Perits. Puc fer-lo?**

CLC: Per ser perit logopeda i emetre un dictamen pericial en aquesta matèria (demanat per una part –l'usuari, un familiar o l'advocat), cal estar en condicions d'exercir legalment la professió de logopeda, per tant s'ha d'estar col·legiat. Però si el perit ha de ser designat pel jutge (perquè així ho hagi sol·licitat una o més parts) caldrà a més que el professional logopeda s'hagi apuntat abans, de manera voluntària, a la llista que amb aquesta finalitat elabora cada any el CLC al mes de gener i posa a l'abast del Departament de Justícia. La relació de professionals que formen part del TIP (Torn d'Intervenció Professional) està organitzada en funció de l'especialitat en la que s'està disposat a peritar i de l'àmbit territorial o partit judicial on es vol actuar. En aquest segon cas, un altre requisit és fer el curs del CLC de formació bàsica sobre peritatge judicial logopèdic, que acrediti la capacitat inicial per formar part del llistat del TIP civil i/o penal, i seguir cursos de formació continuada.

De tota manera és molt important tenir en compte –en qualsevol cas que és condició imprescindible per exercir de perit actuar amb imparcialitat. Encara que el perit hagi estat triat per una part, el deure que té de dir la veritat i d'elaborar el dictamen amb objectivitat, li impedeixen manifestar qualsevol mena d'opinió de caràcter subjec-

tiu, a favor o en contra de les parts en el procés.

3) **Vaig fer un informe logopèdic que després va ser utilitzat pels pares en un judici sense el meu coneixement. He rebut un escrit del jutjat on em demanaven que ratifiqués el que va dir l'advocat, però ell ha extret el que li ha semblat i no és el que jo vaig exposar. Per això he respost que les paraules esmentades per l'advocat estaven fora de context, he tornat a explicar la meua opinió, reafirmant el que havia exposat al meu informe. És correcte?**

CLC: La teva actuació ha estat molt correcta. Una vegada presentat el nostre informe, hem de tenir en compte que les interpretacions o el ús que se'n faci poden ser errònies i de cap manera són vinculants per al professional que ha emès l'informe. Quan el jutjat sol·licita una aclariment sobre la actuació se'ns demana una ratificació de l'informe, en part o en la seva totalitat. Aquesta aclariment es pot fer de manera escrita o presencial (depenent del que se'ns demani). En aquest cas, el logopeda ha de ratificar el contingut del seu informe i pot afegir les aclariments que consideri oportunes.

4) **Me interesa formarme como perito logopeda. ¿Qué he de hacer?**

CLC: Desde la Comisión de Perits Judicials del CLC estamos llevando a cabo un trabajo muy intenso de autoformación, ya que tenemos por delante un nuevo campo de trabajo para los logopedas, que requiere sólida formación y ética profesional y entraña gran responsabilidad. Como primera medida hemos recopilado material sobre el tema, hemos mantenido diversas entrevistas para informarnos sobre la materia y hemos iniciado nuestra formación, asesorados por nuestro abogado, el Sr. Sergi Chimenos. El objetivo de la comisión para el próximo curso, es poner a disposición un curso de formación inicial para los colegiados interesados en formarse como peritos judiciales. Os mantendremos informados.

Requisits a tenir en compte a l'hora d'entregar un article a la revista LOGOPÈDIA

Nom de secció

Titol

Autor article càrrec

Entradeta a l'article

Text article. Faci bla atinibh ercinci psumsan verosti smodolor iuscil eui blaore veriuscipis adiam zzriusci ex eu feum alit nos nonsed modolore commy nosto lor sis exerostio odigniam zzriure minci blam velis **negretes per destacar** t alit utatue magnim vero enis doloreet, volor aut lutatum dionsectetum in hent wisl dolenicore duis er **negretes per destacar** dolorem quiscil laortis nos elis nisi tionum ex eugait ate tat ut la facip et laorp

subtitol article

Faci bla atinibh ercinci psumsan verosti sed modolore commy nosto commod tat am autpatue conum zzriuscing et wisim dolor alisit am dolestio do elenit vulluptatet iureet ipsumsan henim quissit ut lum delisl utpat nu la.

Foto:

- Original per escanejar
- Amb suport informàtic
 - a 300 dpi
 - format JPG o TiF
- Les fotos d'internet solen ser de baixa qualitat i extremadament petites, per això no són vàlides per a la impremta.

Peu de foto.

Frase destacade it
am dolestio do elenit
vulluptatet iureet ipsum
enim quissit ut lum
delisl utpat ummy nibh
enim quissi.

Jocs

Endevinalles

- 1 - Quan un futbolista menja carn d'olla, què és el que més li agrada?
- 2 - Quina és la part més solitària d'una sabata?
- 3 - Un meteoròleg que pronostica el temps, com pronostica el temps plujós?

Joc 1

Tenint en compte el codi que s'ha utilitzat a la primera frase, desxifra el missatge següent.

Nota: els codis que falten es dedueixen fàcilment.

E l l e n g u a t g e é s u n a a c t i v i t a t h u m a n a
 5 12 12 12 5 14 7 21 1 20 7 5 5 19 21 14 1 1 3 20 9 22 9 20 1 20 8 21 13 1 14 1

 5 13 9 19 19 15 18 9 18 5 3 5 16 20 15 18 8 1 14 4 5 3 15 14 5 9 24 5 18 5 12

 13 1 20 5 9 24 3 15 4 9 16 5 18 16 15 4 5 18 19 5 3 15 13 21 14 9 3 1 18.

Joc 2

Accentua totes les paraules que falten i endevina de quin tipus són.

“ Una nit languida i molt insípida,
 per vies centríques va caminant,
 sota la típica finestra gòtica
 a cops de citara va recitant.
 La noia perfida no era romàntica,
 i de la música se'n va cansar.”

La Trinca

Solució: Endevinalles 1- la pilota 2- la sola 1 - precipitat Joc 1 Emissor i receptor han de conèixer el mateix codi per poder-se comunicar. Joc 2 languida, insípida, centríques, típica, gòtica, citara, perfida, romàntica, música (són de tipus esdrúixola)

Lebon

- Librería editorial especializada en logopedia, dificultades de aprendizaje y educación especial al servicio de los profesionales.
- Si tiene una buena obra, nosotros se la publicaremos.

Roger de Llúria 93, 08009 Barcelona
 Tel 93 487 70 09 - Fax 93 487 70 09

<http://www.lebon-libros.com> - E-mail: libreria@lebon-libros.com

Tregui tot el suc als seus diners

TecnoCompte: 100 % avantatges, 0 comissions

Disposar d'un TecnoCompte li permet gaudir d'un compte corrent o d'estalvi ple d'avantatges per **gestionar adequadament tant la seva economia personal com professional**, sense cap tipus de comissió ni despesa d'administració.

A més a més, amb el TecnoCompte podrà accedir a **serveis gratuïts i descomptes exclusius**.

Sumi's als que ja gaudeixen dels avantatges que ofereix el TecnoCompte.

TecnoCompte és un producte que s'emmarca dins de l'acord de col·laboració amb el Col·legi de Logopedes de Catalunya.

Sol·liciti més informació sobre els avantatges exclusius de TecnoCredit a qualsevol **oficina de SabadellAtlántico**, trucant al **902 323 555** o a **www.tecnocredit.com**. L'esperem.